

Pavle
Zidar

Moji besi

(prosto po Daliju)

*Ne živim več jaz,
ampak v meni živi kraljestvo*

Dr. Francetu Lozeju

I.

Začelo se je z ljudmi. Ti ljudje so prišli iz zemlje. Kakor sveti Joahim, daljni sorodnik, materin bratranec. Nekega dne. Velika noč se je

bližala po koledarskem času. Živinozdravnik mi je rekel: Toni, žabe bojo, ali jih ješ? Jem, gospod doktor, jem ta svet, ki ni od tega sveta.

Živinozdravnik ni slišal, kar sem bil rekel iz kraljestva, v katerem ne živim več jaz. Čakal sem, ker je kadil, potem sem čakal, ker je pil kavo, rekel mi je, naj jo pijem še jaz, in zaklical: Kaavoo! Glas se je širil v krogih. Gledal sem kroge, ki so se natikali na vrat natararice Hermine. Hermina je od tega sveta. Rekla je: Ja, gospod živinozdravnik, iskali sta vas dve ženski in še en moški. Živinozdravnik pa nazaj: Kaavoo! A še eno? je rekla Hermina. A za tega gospoda? Jaz ga nič ne poznam. Kdo je? A bojo žabe? sem vprašal. Če rečem, je odgovoril. Saj sem rekel. V miru smo potem kadili in pili. Zraven naju je bil še profesor Pivšič z rdečim licem. On ne je žab. Njemu se je bilo namreč razcvetelo lice in ne je ničesar več, ne je niti graham kruha. Hermina je prišla povedat, da sta tisti dve ženski končno tukaj. A tisti dve? Približali sta se nam in zaigrali moro: uno, due, tre, quattro, cinquee . . . Gledali smo jih. Varovaje trebuhe, noge, roke z mizo. Hermina je končno ženskam pokazala na nas tri. Pri priči sta nehali igrati in prišli k nam. Kaj je? je vprašal živinozdravnik. Dva pujska imata prebavne motnje, s kravami je pa težko, gospod. In če ni žab? sem vprašal. Žabe so, je odgovoril, onidve pa sta pokimali. Potlej pa drugič, sem rekel. Vstali smo in živinozdravnik me je povabil s sabo. Pivšič je bil pa proti, da

bi hodil po ilirskih močvirjih, kjer ga zamenjujejo krave s tistim edinim pojmom, ki ni plod abstrakcije, temveč narave. Rekel je: Ne, nikoli. Pa vi? je vprašal mene. Nič mu nisem odgovoril, ampak sem se preprosto zrinil med onima ženskama, ki sta v mislih ali v človeški globali igrali dalje moro. To še malo nista bili ženski, še malo ne. A o tem drugič. Pivšič je sedel in srebral kavo, rdeče lice mu je rdelo; bil je profesor, in to je zadostovalo, da je smel obsedeti, piti in biti tudi omejen. Saj se človeštvo nagiba prav v to smer. Profesorji so seizmografi psihofizičnega polja; oni so ura za otroke. Ko je Hermina videla, da smo zapustili lokal, je s svojimi sopili tako glasno sopla, da smo jo slišali ven; celo v volkswagnu je soplo iz kota cel čas vožnje v vas Podolgem.

Voziti se v volkswagnu v četvero in v parih je neverjetno razburljivo, čeprav ni nobene možnosti, da bi se v resnici zgodilo kaj takega, kar zaznava koža. Koža človekova, kdo ve, kaj to je, in da je to pravzaprav del našega interiera. Koža je film našega bivanjskega snà. Samo razvit bi ga nesli k Skorji, recimo to našo vožnjo v vas Podolgem, Herminin glas iz kota, ki je bil prava spiritistična nadloga, pa ženski zadaj med zdravili, ki spominjata na preparirana belca. To in še živinozdravnik, ki kadi ne preveč fine cigarete; te površinske zaznambe, in kar je v našem tkivu, ki ga izpira kri; te podatke naj razvije Skorja v svojem ateljeju. Z njim se da dokazati resnico vožnje v vas.

Vem, vem. Skorja ne bo razvijal kože, ker je noče. Nekoč sem mu bil rekel, če ve, da me zebe. Ne vem, je odgovoril, kako naj vem! V tem je torej več Skorje kakor v Skorji samem. Noče. Ne toliko zaradi svojega stališča do kože, ni se razvil po napotkih vznemirjenosti, ki človeka doženejo do točke, ko se deliš, deliš. To je v bistvu človeška slabost. Človek pravzaprav ne ve, ko zaobseže s svojimi glasovi in besedami svet, da je potrebno razviti nemir, ne pa mir. Ne ve, da vse, kar je človek ustvaril, uspava: hiša uspava, cerkev uspava, ideologije uspavajo. Otroci uspavajo lastne starše in še sebe povrhu. To je, bi rekel, od mladosti človeštva, lahko pa tudi od arterioskleroze. Mir je lastnost življenja in ne smrti. V tem torej tiči mladost človeštva. Lahko rečemo, da smo mladi. Mir ni le Skorjeva lastnost; hoče ga živinozdravnik, ženski tam na zadnjem sedežu, Hermina; profesor Pivšič in jaz bediva v mističnem razpoloženju smrti, ki gradi na novo svoje odnose do stvari. Stvari? Stvari ni, a o tem kasneje.

Hrib. Hrib nas vleče nase. Zares je to čudno: hrib, to je velik velik kamen, seže tudi do stokrat čez človeka, prek njegove glave (za višino gre). Gledaš ga od odspod, več let, preden stopiš k njemu in rečeš: Gor grem.

Jaz nisem rekel: Gor grem; ženski, vidim, tudi ne, živinozdravnik, če kaj vem, sili s hrbtom nazaj, hrib pa nas dviguje k sebi; ima usta, ima oči, morda ima celo razvit apetit. Vsi štirje smo začudeni, ker se upiramo, da bi nas hrib ponesel k sebi, pa kljub temu, da smo lastno težišče pustili spodaj, kljub vsemu, glejte, ne moremo drugega kot skozi upor na hrib.

Mati naša je ta naš hrib. Stopili smo na čisto. Ženski sta pokazali svojo naravo. Gospod živinozdravnik! sta rekli. Ali ni čist zrak! Kaj bi . . . Hrib

nas je imel v svojem naročju. Blizu prsnih jagod. Vas pa ni dala od sebe glasu ne vonja. Tamle, sta pokazali ženski, so žabe. Velikonočna jed. Postno brašno. Lovite ga!

V vas smo stopali tako, da je eden molil. Tista stara je mlela, da. Mlela je: pujsek, pujsek, da bi bil Bog in vse ostalo. In smo šli skozi koprive ali pomladno Rusijo, ko jo je še zaznaval oster mraz po brazdah černožjoma. Iz poflekanega zidu je poganjal starček. Preveč mu je bilo človeškega miru in se je pokazal, da bi videl, kdo je to drhal spustil z verige.

Starček, starček iz zidu, ali pojdeš z nami in pokažeš bolnega pujska?

Pujsek je ležal sredi govna. Pogled na pujskovo govno te napolni s tvojim lastnim. Polna usta ga imaš. Ješ ga, ješ. Daješ injekcije. Ampak ne injekcije penicilina. Sebe spuščáš v bolnega pujska. Sebe. Pujsek vstane in spregovori s polnimi usti govna kakor ti, kar pomeni, da je postal človek, ti pa bolni pujsek sredi govna.

Živinozdravnik leži, jaz in pa starček iz tistega zidu ga spraviva pokonci; ima rdečico, naduho in rahitične sklepe. Prideta že ženski, če sta ženski. A o tem drugič. Gospod živinozdravnik, nismo vas mislili pripraviti do rdečice in rahitisa, dajbog, da ne. To so ti hribi. Ali ni čudno. In mraz je, čeprav smo zlezli daleč v čas, iz katerega že žlampajo žabe svojo silo. Vi boste ozdraveli, rečemo živinozdravniku. Zgodil se bo čudež. On ga bo naredil, sta pokazali ženski name. Precej sem se šel pripravljat nanj. Čudež se zgodi ali pa ne. Včasih se tudi ne zgodi. Odvisno je od delovnega mesta. Če prodajaš cigarete v trafiki, ne more biti nobenega čudeža ne od daleč ne od blizu. Prodajati moraš sebe. To se pravi, da moraš vse strasti pometati ven, pomiriti sod svojega bivanja, se dvigniti od sebe nad sebe, potlej pa rata ali pa ne rata. Čudež.

Vlekli smo pujskovega živinozdravnika v izbo, da bi spisal račun. Nekaj je pisaril, mislil, risaril, poj pa rekel kakor Saško: tli meljone. Dali pa so dva tisoč petsto in še dva tisoč petsto, to je bilo vse.

Živinozdravnik je ozdravel, pujsek pa se je stegnil in ni rekel ne bev in ne mev.

Zdaj pa o brašnu, žabah posta.

Malo sva se še vozarila sem pa tja po Podolgem. Živinozdravnik je poklic. Ne moreš incognito prepotovati Podolgem, če prinašaš srečo k hiši, vsak te vidi, vsak te treplja, blagruje. Enkrat je še spustil sebe v kravo, mene pa v tele, ki je dristilo. Komaj sva ozdravela. To pot je storila čudež ena od obeh žensk.

Zdaj je pa dosti, je rekel živinozdravnik, a ne, Toni, dosti bo.

Mislím, da ja, sem rekel, mislim, da so vsi ti hribi navadna sleparija; deloma smo prišli zaradi njih, deloma zaradi žab. In če ni žab, če ni pod tistole travo žabic, kaj bova storila? Prvič: nič. Drugič: nič. Tretjič: nekaj bo treba. A kaj? Poiskala bova smisel za smešno v teh hribih in se naveselila do ikonske trajnosti. Ikona, bodo rekli, ko naju bodo spet našli, kako dragocena ikona! Živinozdravnik in svetnik za rdečico in rahitis! To je v redu, je rekel živinozdravnik, se popolnoma ujema z zlogi teh bistev; če pa žabe najdeva, je vaša logika izključena. Ne bodo naju nikdar našli in ti hribi

bodo še bolj obubožali. S čim naj torej naselijo to Podolgem, da bo živelo v spominih prvega in drugega razreda? Pa tudi še tretjega. S čim? Gasilski dom imajo, učiteljico tudi. Odbornika in celo miličnika. Gozd pa, ki prihaja od odspod navzgor, bo nekega dne prekril vas. Učiteljica se omoži in zanosi četverčke. Odbornik se kompromitira, ker je bil pošten po srcu. Miličnika pa prestavijo. A ne veste tega, Toni?

Vem, vem, sem rekel. Poznam miličnika, ki bi bil do smrti v Podolgem, samo plačati bi ga morali.

Ne moremo, kaj ne razumete že enkrat tega, vse plačati: ženo, otroke, travo, zrak, vodo, cesto; mi potrebujemo ikone. Poglejte: najdeš ikono, jo v formalinu izmiješ, v črvojedne luknjice s kapalko nakapljaš salicilni špirit. To nas ohrani tisočletja, žabe pa komaj en dan.

Potem to pomeni, da ne bova lovila, sem rekel. To potlej pomeni, da me žrtvujete za ta gozd, ki raste gor. Zaustaviti ga mislite. Njegovih korenin se bojite.

Korenin, ja. Ali vi veste, kako korenine primejo? Tistega starčka prej bi vprašali. On zna prijeti tako kot korenine. Njegovi prsti so mrzli, ko grabijo za žlice, vilice, nož. Nič ne veš, kdo te drži, ko mu daš roko: ali korenina ali človek. Za to gre.

Glejte, sem rekel, prihaja gozd! Črno rjuho nosijo proti nama, v resnici je pa to gozd.

Kaj sem vam rekel, Toni, vi pa: Žabe, žabe, žabe.

Vidim, razumem vas, a šele zdaj, sem rekel.

Nasmehniva se! je zaklical.

Začutil sem, da sva na ikoni. Gozd pa je prihajal v obliki velike rjuhe in se nama izognil, zato da naju bodo čez tristo let našli.

Še nikoli nisem bil blažen, zdaj pa to sem.

Usipava se s hriba. Plaz za plazom. Živinozdravnik ni več krava, jaz ne tele. Zdaj sva blažena. Kadar se spuščaš dol: ali ne tišči tudi vas na malo potrebo? Naju je oba tako stisnilo, da se je zlomil ubogemu živinozdravniku volan. Nič, je rekel, ali se zabijeva v to ostrnico, v to zabuhlo gmajno ali pa odlijeva prej po plesni dišečo pijačo, s katero so naju počastili v Podolgem. Kaj bova? Jasno, da hočeva dobiti nazaj volan. In odliti težo, ki naju stabilizira. Kako je človek navsezadnje težak. Dokler ne odlije. Mi je pravila prijateljica, da se zarana zmeraj počuti ploveč objekt z zelo obsežnim oprijemališčem. Ko pa da od sebe, kar ni njenega, je lažja, skoraj prelahka za ta sveti napor, kar življenje je.

Vidite: to, to, to. Življenje! Vsi poskusi so opravljeni. Medtem midva zlijeva tisto pretežko, prestabilno pijačo, ki je lastnost človeštva ali živega sploh. Prevaro, z eno, dvema, tremi besedami. Teče, midva pa vsak zase nekaj razmišljava.

Tisto nekaj: zakaj sva silila v ženske? In: zakaj ženske to dovolijo in jim je celo všeč?

Vi ne veste, je rekel živinozdravnik. Jaz nazaj: Vi ne veste, sem rekel. Kaj zdaj? Kdo ne ve in kdo ve? Oba veva, vsi vemo. To so napetosti istega izkustva, zato se zničujemo. Ali bova pametna ali ne bova, to je vpra-

šanje zdajšnjega tebe in mene, sem rekel. Bodiva, saj tako ni druge možnosti; udomačila sva se v tem veselju. Raje bi bil veter ali pa dež. Padaš, tolčeš po njivah, človek pa mora biti samo pameten in odtod njegova sposobnost, da udomačuje in veter in dež in tako. Vsako silo udomačuje. Najprej z religijo ali podrejanjem, poj jo pa zgrabi z umom, razumom in nazadnje z njemu lastno veličino: prebavo.

Torej zakaj sva šla v ženske?

Koliko let je staro to imbecilno vprašanje? Rekel bom kakor Saško: meljon meljonov.

Šla sva. Zakaj? Kam pa naj se nameri moški, ko je večer presejal svetlobo skozi svoje zanke? Kam? Greš? sem rekel njej. Ona je bila pa tista. Z živinozdravnikom sva odlijala. O, koliko je tega, če piješ! Na, je rekel živinozdravnik, a sta šla? Šla sva, ja, sem rekel. Tista je bila tista. Lase je imela, zobe. Videz, kajne, je brezov grm. Tam notri se poskrijejo te živali. Jejo in šumijo. Z listjem šumijo. Pogledaš, ker šumi. In se vprašaš, kaj res: ti ali ta okoli sebe. Za polastitev gre, ne, za to. Kaj je zaradi česa? Ali daje ton človeku kamen ali človek kamnu? Misliš, misliš, ona — tista — pa šumi. Joj, kako je lepa! Zobe ima in lase. In zdaj: kdo je on in ona? Ti ji rečeš, kako je pravičen ta svet. Človek mu gospoduje. Z njim je Bog. Lahko mu je in težko. A Bogu, reče ona. Vidiš, tu se ti zatakne prvič. Študiraš strukture, da bi še kaj zvedel, komu je težko, ali Bogu ali tebi. Nikoli več se ne moreš opredeliti za eno. Misel, ki je bila odmišljena, je morda svet tega sveta postavila na jug namesto na sever. Med pola si stisnjen zaradi odmišljene misli. Kaj zdaj? Misel je seveda večna. Ona misli. S čim svojo zmoto odpraviti? Misel se telesi in obišče mene in tebe. Vede se prevratno. Z živinozdravnikom jo zgrabiva, ker . . . ker . . . ker . . . Pravi, da je izvoljena biti prva in zadnja. Kako? Kako? kričiva. Prva in zadnja! Kaj to pomeni? Ali da je začetek in konec, ali da začetka in konca sploh ni? Tako je, odgovori misel, ki je telo: Ni začetka, ni konca, jaz sem nerojeno, zato pa po meni ni smrti. Smrt si želite vi. Zločinci. To je pa preveč, je rekel živinozdravnik, a ne. Čakajte, sem rekel, pustite jo, misel, zanimiva je. Dokler je zanimiva, jo pustiva. Dalje. Le dalje, sem jo pozival. Glejte, je rekla, kdo sta. Pogledava vanjo. Ona je še zmeraj telo, pa nama pokaže. Hec. Hec, jo gledava, ampak ne bova črhnila, kakšen hec.

Vsem nam je težko, je rekla naposled, ko smo tisti rebus dorešili. V popolnost prihajata skozi čudne perverzности, je rekla. Ampak . . . Meni ste potrebni. Potlej pa tvoja večnost le ni tako popolna, je rekel živinozdravnik. Kje pa, je rekla. Vi ste, bodi do kraja izrečeno: moji mozolji. Jaz se čistim, ne pa vi. Vi, tole je pa malce grozotno in vročično, sem rekel živinozdravniku. Ali sploh vemo, kaj je, kaj je vse skupaj? Dobro. Zastavil ji je naslednje vprašanje. Kaj pa, ko te bova križala? Saj me morata, saj to hočem. Vidva bosta storila samo to, kar jaz hočem. Ker če ne bi, ali vesta, kaj bi bila? V celoti bi bila sprejeta vame in jaz bi red spremenila v orgični nered. Kri, kri, draga moja brata, ta je zato, da nas prelita očisti za leto dni ali desetletje. Trpljenje ni izmišljotina poetike. To je že pol popolnosti sveta in kozmosa. Tragedija je bistvo mene. In če rečem: Jaz sem vstajenje in

življenje, potrebujem resnico, da je smrti samo toliko, kolikor jo je meni potrebno, ne pa vam. Življenje, fanta, ali smrt, to je docela isto, kakor je vzhod in zahod ena sama točka. Isto je: biti živ ali mrtev. V enem in drugem je moje bistvo: napor. Iz smrti vre življenje, iz življenja vre smrt.

Gledala sva dol. Avto brez volana je bil zvrnjen. Midva pa sva lahko krožila nad dolino in iskala prilike: kaj s to mislijo, ki se je utelešila in hoče, da jo križava. Nimata pojma, kakšna nora občutja so to: sploh ne veš, kaj pa ti je, ker hočeš ubiti nekoga, ki to hoče, zato da bi bili za prihodnjih sto let oskrbljeni s tragedijo ali gorivom življenja.

Spomnila sva se na Hermino in Skorjo, da bi ne bilo treba najine misli nabosti na kavelj. Meni sta oba všeč, je rekel živinozdravnik, oba sta dobra, morda, no, je Hermina za nianso bolj Hermina. Skorja pa ni zmeraj Skorja. Človek je mozolj, prav ima najina tragedija v veselju. Ogrci smo. Ampak . . . Tih boj sva bila v sebi, kdo si bo obrisal roke po ubijanju. Ah! Vzel sem žago za žaganje telečjih kosti, zagnal brus in obrusil konico v suličasto pero. Pridi, bistvo, sem rekel, saj moram, kajne, in molil sem, da bi šlo, če je mogoče, to mimo mene, poj pa sem pognal žago v videz čistosti in ubil bistvo. Nebo, ki je bilo prej temno, je zdaj spregovorilo s svetlobo, jaz pa sem padel na obraz in se bal. Plazil sem se okoli volkswagna, kakor da popravljam blatnike, živinozdravnik si je pa brisal roke v robec.

Zdaj pa bomo spregovorili še o tem, zakaj hodimo v ženske.

Volan sva zalepila s selotejpom. Tisti dve, ki sta prej igrali moro, sta zdaj molče spremljali najin molk.

Kaj naj rečem? Avto se je za silo premikal, volan nas je zvodil iz jarka. Dobro drži ta selotejp.

Če si kdaj blizu občutkom vode, potem si, ko se s praznim mehurjem kotrljaš iz vasi Podolgem. Nekaj vodeno hladnega in glasnega je v tebi. In kakšen pogled na ta svet je iz volkswagna! Najprej vse beži. Ne naprej: nazaj. Potlej te pa odzad zagrne ves ta zeleni val snovi. Hoče zagrniti. Za ped je namreč prekratek. Nekaj fantastičnega je v tem stegovanju po tebi, ko te ne more doseči. Rečem. Gorje, da bi stegnil prst, ta svet bi te potegnil vase in prebavil. Naj kar sam sebe prebavlja! A ti pa lahko mene? Jaz, jaz pa lahko tebe. Tako mu odgovorim in se ne zmenim nič več za zelene valove, ki butajo v sam podvrh Podolgega, prav tja gori do starčka, ki moli iz zidu.

In tako, kaj pravite, reče živinozdravnik, kaj pravite, ko mislite? O zadevi, kdo je kdo? Ali sem jaz tista ali je tista jaz. Kdo je kdo, bi pa že rad vedel enkrat, dvakrat, trikrat. No, ko ste vi, vi tisti grm razmaknili in ko je bila notri ona, kaj je bilo potlej. O ženskah govoriva zdaj in misliva. Toplo nama je od sramu. Oni dve za nama spet igrata moro. Obe mislita bolj na pojavitev ko na stil igre. Ja, tisti iz grma sem rekel, da greva. Kaj pa je rekla? Rekla je: Kam pa? Kam, sem rekel, tamle, malo se bova lepe reči pogovarjala. Umetnost, poezijo, umetnost. Vsi začnemo s tem ali pa z rezultati. Jaz jo gledam dol, kjer je rob krila. A tudi vi? Ja, dol gledamo. Tam se začenja plitvina našega življenja. Rob krila se dviga, pada. Narava, ta je zoper duha. Narava je svinja. Vonji se zbirajo okoli naju: hruške, trave, mokro. Vasice. Ah, vasice. Treba bi jih bilo popudrati, ko diše po

otrokovem polulanem kolenčku. Otrok! vzdihava. Ja. Jaz čisto nič ne upam. Ona pa joče. Zakaj, zakaj, ko je vonj razprostrt, ljubica? Pelin. Zgrabi me s svojim jokom za život. Nohti pohote imajo eno samo dobro lastnost: plašni so. To je usodno. Nikar, jo spudbujam, nič se ne boj, tipaj v moj kreatizem. Nič se ne boj! Oh, oh, joče, ko bo pa tako. Ko bo pa tako. Ne bo tako, ne bo, drugače bo, kliče me. Saj te bom, takoj te pokličem, in je vzela ven sisek. Vzela sva ga skupaj iz modrčka, siska luštnega. Siski so vsi luškani, je rekel živinozdravnik. Vsi siski na svetu so. Vidite, midva sva ga gledala, sem rekel. Ustka ima ta tvoj pankrt, a veš, sem ji rekel. To so jagode, je rekel. Beri jih, ker prej ozdravel ne boš. Zima bo in jagode bojo, če boš imel mene. Tebe, mene. Potlej sva šla še po drugega. Bil je tako daleč. V Žabnici skoraj. Ti, ti, sva mu rekla. Oh, kako so zamerljivi, za vsak nič jokajo. Ona pa z njimi. Vsi trije so jokali. Pa saj vam nič nočem. Nič. A prav nič? A zdaj jih pa niti pogledal ne boš, ko so žalostni. A jagode boš pustil kačam in cicibero muham. Tako lepo sta ti dvojčici spali, ti jih pa ven, ven jemlješ, zbudiš mi jih. Kdo naj mi jih zdaj uspava? Ja madonca, jaz nisem vedel, da je s temi rečmi tako. Tako je. Ja madonca. Ne tuli no, ji rečem, pride mama. Glej vasice! Glej jih, glej. Ven si mi jih vzela, reče. Dajva jih nazaj, no. Dava prvega, dava drugega. Pankrta pa se smejeta ali jočeta. Zakaj tako, Danica, jaz ne prenesem vrišča, jaz grem domov k mami. In ji rata slabo. Pade. Hoče me pobruhati s svojo krvjo. Grgra. Hudič hudičev, če to ne bo kakšna radenska! Ali je bila? Ni bila. V redu, ne grem k mami, rečem. Radenska v nji pojenjuje. Mehurčki. Na ustnicah mehurčki. Vstani, lepo te prosim! Naj pridejo ljudje, kaj bodo rekli. Rekli bodo, da sem te ubijal. Ne vstane. Lepo te prosim, če vstaneš. Imam slabe živce, reče. Tako imam slabe, da moram k stomatologu. Danica, kaj bo to: ti na tleh, jaz te pa vzdigujem. Ali boš vstala? Imam slabe živce. Ljudje gredo, prosim te. Jaz sem slabaaa, slabaaa, jaz bom moralaaa umreeeti. Nessiii meee vvvvv poooosteljjo! Kje pa naj jo vzamem, posteljico? Tu je narava. Drevesa so. Večerna projekcija daljnega sonca. Kje naj dobiva posteljjo? Spet bruha. Hudič, kaj če umre? Ali boš umrla, Danica? Jaaaa, jjaaa. Danica, nikar, glej, kakšna reveža sva; če umreš, kako naj živim. Kako? Nočeš me, nočeš me, vpije. Z glasom gre proti meni. Nočeš me! Saj te hočem. Nočeš! Nočeš z mano v posteljjo. Nočeš mojih prsi, ki so luškane. Zrinil si mi jih nazaj. Jokajo, pankrti! Ooo! Danica, če vstaneš . . .? Kaj? Če vstaneš, grem v posteljjo. Ja? Ja. In kje jo bova dobila, posteljjo? Rastejo, Danica. Naše posteljice. Narava je zamižala in midva nisva videla ne nazaj ne naprej. Ne pusti me v naravi, je govorila, Ojej, ojej, poj sva šla v mojo posteljjo. Samo . . . Samo nikar nič ne misli, je rekla. Ni govorila, da bi bilo kaj. Obljubila sem mami, da ne bom nikoli šla z moškimi v posteljjo. Danes sem bolna. Moji živci so oslabeledi, zato sem malo legla. Obljubi mi, da ne boš . . . Bodí priden, ti. A jih vzameva ven, cuce? A so ti cucí, a so? Samo obljubi mi, da ne bova užalila moje mamice. Moja mama je toliko pretrpela! Zakaj toliko trpimo? A misliš, da je Bog Ženska? Če se spomnim na svojo mamó. Kaj je trpela zaradi nas, da bi nas odrešila! Kaj praviš? Na, na! Samo nikar ne misli na tisto! Lahko da mi bo slabo. Zazeblo naju je. Leživa drug zraven

drugega. Naenkrat pa začutim, kako pije moje telo. O, o, o... To pa... op... op... Samo malo, samo kozarček. In če boš pijana? Ne bom. Pije. Uro in čez. Poj me pa začne gledati z mojimi očmi, oprime se me z mojimi rokami, ovije me z mojimi nogami. Kaj mi še hočeš? zašepetam. Samo svoje sem ti vzela nazaj, zašepeta. Zdaj pa, šepeta, ali mi daš duha ali ga ne daš? Tako sem lahak, da bi lahko z muhami lazil po gladini vode. Duha? vprašam. Menda sem se zgrozil. Zakaj pa duha? Odgovori: ne moreš brez duha graditi, a ne. Čakaj, kaj bo pa mama rekla? Saj, saj..., odgovori. O moja mamica, če bi vedela, vedela, kje sem! Zakaj sva tukaj, Toni? Saj si rekla, da hočeš posteljico, da malo poleživa. Ne, nisem hotela tega... Ti me stiskaš, ti hočeš tisto. Vsi moški hočete tisto, potlej pa greste. Samo zato nas hočete v posteljice. Moja mamica, moja mamica! Pusti me, ali slišiš! Sploh ne vem, če sem jo držal. Sploh ne vem, kaj je bila tam niže, kjer se koti človek. Ona pa s tistimi svojimi rokami: mir mi daj, mir, mir! O moja mamica, mamica! Ki ste me učili... A zato, a zato... Je že prav... In tedaj sem začel delati človeka, ona pa je mirno držala telo z velikim vhom, obrnjenim proti meni. Ven, noter, ven, noter moraš marširati, a še ne veš tega, o moja mamica! O mamica moja, nič ne ve ta Toni! Nato so se mi prikazale Hermina pa še Julija, tretja je bila Dina. Vse tri so lovile moje dirjanje po neskončnem relativizmu. Na kaj misliš, je vprašala čez čas moja Danica. Mar misliš, da ne vidim Dine pa Hermine; mar misliš, da ne čutim, kaj je namenjeno meni in kaj ni. Zakričim: kaj se tu godi? Kaj ta prekleti spol hoče od mene! Na! Vzel sem se iz nje. Ves, madonca, greš notri, v podzemlje. Dihava. Ona spet zakaplja z glasovi na blazino. Dina in Hermina se mi prikazujeta v scenah, za katere bova kasneje nosila vso odgovornost jaz in moja mama. Blazina oživi od glasov. To ni več blazina ampak mravljišče, ki me žre. Nehaj, jo prosim. Kaj pa je pravzaprav bilo takega, da je potrebno zdaj zajebovati? Kaj, kaj, se je drla, ti sploh ničesar ne veš. Koliko si pa imel matematiko? Dve sem imel. Vidi se ti. Zato tudi ne znaš potegniti seštevne črte pod glas, ki ga čikneš iz svojega gobca, ali pa pod tole, kar si delal z mano. Saj si me ti, a? O, o! Mamica, mamica! Kaj sem naredila, da me preganjaš? Zahropla je. Zvila se je kot cvrtje. Krč ali kaj. Glasovi derejo. Madonca, saj to je generator, rečem. Ti, nikar, no, jo mirim, jo božam; moliva, sem rekel, pomiri se no, šel bom k tvoji mami in te poročil, povem ji, da sva bila v posteljici in da sva videla v sanjah Hermino in Dino. V lascivnih scenah. Morda še mamico pripraviva do veselja. Zaupam ji, mamici, da je bilo pač. Prosim te, Danica. Ona pa hoče zdaj iz postelje in tuliti po hiši, uiti na cesto naga, da bi mestece videlo, iz katere hiše gre, ta voda. Ne, rečem, tega mi ne boš naredila, prosim te kakor Boga, ne delaj mi gorja! Kaj bo, če pride še moja mama? Pusti me, pusti, vpije; sline brlzigajo skupaj z glasovi — konec nekakšnega polčasa ali prosti strel, hudič vedi, kaj piska. Jaz grem ven, jaz imam pravico iti iz te hiše, kadar hočem, se dere. Ti si mi rekel, da samo leževa, ti si rekel, da mi boš pustil čast, kaj si storil, veš. Kako naj bom zdaj devica? Kako naj zdaj stopim pred mamico in ji rečem: Tvoja hči se je vrnila, ko pa bo mama prec videla, da nisem več njena hči. Kaj si mi storil? Jaz sploh več ne vem, sem rekel in se zgubljal

na svoji postelji, jaz . . . Kje pa sem? Moj brat Lear, moj sivi bratec, kralj. Kaj čvekaš? Lear, Lear! Kaj je zdaj to? Nisem vedel. Kaj nisi vedel? Nočem več biti moški, rečem, nočem več vate, Danica, in te pogubljeni, Danica . . . Kaj? Meni je tako hudo. A vidiš, zdaj šele veš, kaj si storil. Ali ne boš naredila tega . . .? Kaj? Da boš šla naga iz hiše. Vidiš, jaz sem te prosila, ne segajva po najvišjem. Rekla sem ti: Kaj bo rekla moja mama. Hitro mi povej, kaj je z Dino in Hermino. Ne vem, nič ne vem. Prišežem. Zakaj sta se prikazovali v tvojem pogledu v črni kombineži? Enkrat . . . Kaj enkrat? Prišlo je tako, da sem si ga . . . si mislil nanjo. Ja. Kaj pa name? Nisem te še poznal. Poceni gobezdaš. Nisi me hotel poznati. Jaz naj zdaj dremljem skupaj s tvojimi sanjami? Raje . . . Ostani, ne ven, ne, Danica! Kaj naj s teboj, ko sploh ne veš, kaj si mi naredil? Vem. Kaj? Onečastil sem te, pogubil. Nee, nee! Zlila se je name, gorka, mlačna, počivala je s prsmi na mojem obrazu in me gledala doli v globine. Ali ne vidiš? je spregovorila. Vidim, sem odvrnil. Da, da, vidiš, vidim iz tvojih oči: ti si življenje, jaz sem smrt; ko si se me dotaknil s svojo temperaturo, sem vedela, da je konec večnosti, v kateri sem se redila. Zdaj bom smrt. Ali veš, Toni, kaj je to? Vem, sem rekel. Povej mi! Smrt je mrlič v trugi. Prekleta osemletka in ti in mrlič v trugi, je zakričala. Smrt, smrt, smrt, ti moj udarec na gong, smrt si ustvaril resnično ti sam, jaz pa sem ustvarila tebe . . . kaj sem. Takrat, gospod živinozdravnik, takrat . . . O, takrat da bi ne bilo . . . Nisem Bog, sem zatulil. Zakaj si pa potem naredil mater vseh mater? Nisem Bog, pustite me! A, a, je prihajala k mojemu ušesu, a, a, aaa . . . Vsaka mati je smrt. Kdo pa je smrt? Odgovori! Daj mi mir, življenje! Tako torej se je končal napor, ko smo rodili smrt. Potlej vesta, potlej me je spet vzela k sebi in rekla, da je vsak začetek težak, da sem zdaj, žal, samo njeno miceno semence, nič več Bog, Bog pa bo tisto v nji, dokler ne bo padlo pod kakšen mrak in začelo pusto-lovščino človeštva.

Zdaj sva bila z živinozdravnikom že zdolaj. Volan je bil še kar v redu. Hvala za pripovedovanje, je rekel, jaz k vsemu nimam kaj dodati, morda bi rekel samo to, da je z resnico težko, in to z vsako, to vem iz svojega, ker, ko rečem kmetu: ta krava bo poginila, pogine atom kmeta. Kmet je tisti ki. Ki, o ki, sva rekla, kdo si, izstopila in šla vsak v svojo utrujenost. Samo matere niso nikoli utrujene.

II.

Greš počasi v utrujenost. Ne hodiš, ampak te nosi nagon oziroma nujnost. Moški so utrujeni, ker so sanje. Sanje so nepretrgana nit. Njih trajanje je ta svet. Zmeraj bo takó. Nekaj drugega je žlobudranje. Vidijo se, povsod so, ena takih sanj je njena mamica. Ko ustvariš svet in ga fiksiraš, se začne zavedanje in z njim maček. Slabo ti je zjutraj in zvečer. Nikoli več si ne moreš očistiti ust do čistega. To votlino ti zagnezdi poezija prebavljanja. Pha se ti in slabost je stalnost tvojega nazora. Njo, mojo Danico, sem potem vprašal, če smem — kam, hudiča? K sebi, ja no. Nazaj tja. Nisi prav nič vezan, je odgovorila, jaz ti nisem branila ne k sebi ne stran od mene, tvoja volja ni moja volja, lahko greš, kamor moraš. Pazite: kamor

moraš, je rekla. Zunaj je bilo že spet podnevi. Gledal sem njeno golo telo. Kot moje je. Mraz jo je malce posolil. Boki so ji fino dišali. Naga ženska je kup špeha ali kup treninga za na koš. Kaj bo zdaj, gledam to hlastanje po okolici. Tam nogavica, tam nogavica. Kaj bo zdaj iz teh nogavic? Bilo mi je neskončno slabo. Nekoč sem vse drugače sanjal o življenju. Generalić, Rousseau v kompoziciji in barvah. Zdaj pa brez kompozicije in po naključju nesmisla. Kaj bo? Vdela se je v zvon obleke in zazvonila nekakšen povzdig. Fantič, nisi mi nič dolžan, tudi če danes odpotuješ ali se skriješ. Mirno lahko hodiš po gladini morja in ozdravljaš ribe. Nič, ženska je ženska spet, ko se obleče. Obleka nadomešča cvetne liste tega živega debela, ki je prijelo moje misli. Naga ženska pa ti je podobna v vsem in sploh ne veš, ali občuješ z moškimi ali žensko. Vse je homoerotičnost. Le oblečena ženska ti prinese nazaj ravnovesje in iluzijo, da nisi imel posla s seboj. Tako. Podnevi je spet vse domišljeno. Misli poraja svetloba. Tema je nagonška zadeva neurejenega sveta. V temi se ves razgubiš na dele. Tema zrahlja nakopičeni dan v človeštvu. Adhezija, ali ste jo videli, doživeli? Tema je plimovanje ali poenačenje elementov. Od teme bi se morali učiti živeti, v tem je resnica. In Bog je temen. Samo črni ljudje so resnično blizu božjega. Tema nas poskuša prenarediti. Ko nastopi in ko vstopimo v njeno valovanje, smo in nismo več, ko se začno misli. Nisva več, sem rekel Danici. Postelja, to korito bednega našega jezera, je bila polna svetlobe. Misli: kaj bo in kje so predmeti, to, ono, tretje, so se začele. V dveh trenutkih sva bila urejena po teh redoljubnih zakonih, začela sva iskati v plitvino dne in vlekla iz nje svojo trdnost. Oblika spet. Ona ona, jaz jaz. Nič več bistveno skupnega naraščanja. Kaj pa zdaj? Ni je bilo več prepoznati, kako urejena je bila, ki se je spet zagledala v zrcalu. Zrcalo jo opomni na vid, vida pa se bojimo vsi, vid je naš kapo — na vidnem polju vsi mi. Nič več ne joka in nič več ne grozi. Smehlja se. Sem bledea? sprašuje. Kajdane! Sem. Ogledalo pa jo gleda in jo ureja. Da ji nazaj obrvi in nekaj kože. Meni je slabo. V želodcu zbrani živci pošiljajo puls za pulsom gori pod jezik. V sobi se znova zberejo geometrijski liki. Sence likov. Kako si to razlagaš? Kot kristalizacijo gibljivega. Misli so sicer podaljšek teme, vendar trde, pretrde za ustvarjanje novega. Misli lahko ustvarjajo geometrijo. Like. Zato je vse to naše bivanje likovno, je rekla Danica. Vse skup je en sam neumen lik. Zato se vse podira, ko prenehaš misliti, sem rekel. Na, poglej! V tem koritu sva bila zajeta, a koliko sva začela in napočela. Prosim, oglej si ga! Kaj pa naj bi se izmislila razen nič? Danica, kaj bo zdaj? Meni je, po pravici povedano, slabo. Ne tresem se še, da bi lahko tudi ti videla, čutim pa drhtljaje. Prihajajo. Ritem nečesa daljnega me bo razbil. Dan, ta prekleto nori dan z liki! Ali vidiš? Mislím, če kaj mislim. Črke. Glas te črke je kaj? Prenesi se no, Toni! Začenjava družinsko življenje, to je. Morava k moji mamici in ji povedati vse in še to pa ono. Kakšna je tvoja mamica? Dobra, vse mamice so dobre. Ali ti nisi imel mame? Sem. Kaj? Pojdiva k tvoji, vmes ti povem o svoji. Da, da. Mamice so tako dobre. Ali je ti nisi imel? Začetek mojega fetusa je bil, kako naj ti to povem, ko nimam v rokah Mojzesove knjige. Stara zaveza, ali veš, kaj je to? To je geneza tebe, mene. Moja mama je živela na svetlem podeželju.

Podnevi je mislila, ponoči pa se je z mukami vračala v skupni delež večnega. Obišče jo moški in ji reče, da je talentirana. Moja mama je bila še vsa od noči, moški tudi in sta . . . Za to je dobila štipendijo in je šla študirat na university. Tisti moški je pustil v moji mami nekakšno voljo, da bi se nadaljeval proti svoji volji, kar je seveda moja prihodnjo mamó vznemirilo in je počistila s tisto voljo, kakor je vedela in znala. Vrgla jo je ven. Moja mama je bila velik talent. Vsi so to videli. Prav: moja prihodnja mama. Ker enkrat je že bila nekemu. Študirala je psihiatrijo s štipendijo. Enkrat pa jo vidi profesorjev sin in si jo tako živo zaželi, da mora povedati očetu. Oče pa noče nič o tem slišati. Sin pa: Ja, ja, ja. Moja mama je imela takrat izpit. Profesorjev sin leži doma bolan. Moja mama naredi izpit in takoj obišče profesorjevega sina. Ker si jo je tako živo zaželel, sta občevala. Več dni skupaj in se nato poročila. Moja mama zelo rada občuje. Vsaka mama, je pripomnila Danica. Jaz bom tudi rada. No, takoj po poroki pa mora profesorjev sin k vojakom. Moja mama ostane s svojim velikim talentom sama. Tast in tašča pokličeta k hiši svojega brata in moja mama zanosi petič. Moj pravi oče ni profesorjev sin niti ne njegov študijski tovariš in niti ne profesor za fiziologijo. Mož moje mame je pri vojaki, moj oče pa je v letih, ko že premišlja o toplih nogah. Mama dela brzopotezne izpite in me rodi. Nihče ne vidi oziroma ne ve. Odnese me v vežico nekíh stark. V kovčku za v Ameriko me nese. Jaz sem notri, ne Amerika. Že prej v tisti njeni maternici je bilo mraz. Ko je postajala večnostni občutek, sem jo prosil, mojo mamó, naj me ne splavi, temveč rodi. Ja, je rekla, pa poj. Nesi me, draga, ljuba mama, kakšnim starkam, ki hočejo v nebesa. Ali me ne boš iskal po tem svetu in mi naredil univerzitetne sramote? je vprašala. Ne, sem ji obljubil. Nikoli več te ne bom iskal niti izkoriščal po duhu in telesu. To je zelo važno, ko se zaklinjaš. Dobro. Ni prida besedi moja zlata mama. Naredi še nekaj izpitov. Z bratom njegovega tasta redno občujeta tako rekoč pred očmi vseh, a vsi verjamejo, da ne. Kaj naredi vera! Rodi me nekega dopoldneva v samoti. Tri dni me strada, moja zlata mama. Spregovorim: ne bom umrl, mamica zlata, saj me drži pokoncu dogovor, a ne več več, kaj sva si obljubila. Ni prida besedi moja mama, vzame kovček, zavije me v star pled in odnese. Danica, tisti tesni prostor in nošnja! Vpil bi, trotelj, zakaj nisi vpil? Kako? Usta mi je zatlačila z vato in mi jih povezala z lasnim trakom. Samo dihal sem lahko in poslušal človeštvo onkraj kovčka. Milo je poslušati človeštvo skozi kovček. Sami črički. Je pa res, da nisem vedel, ali me bo zakopala ali bo izpolnila obljubo božjo. Oboje je bilo mogoče. Oh, potem odpre kovček, vidim strop, vidim svojo zlato mamico, ki piše listek. Na listku je bilo moje ime: A n t o n. Videl sem jo, kako je odšla. Čez čas. Gledal sem za mamico, ki me je vlekla s svojim pogledom po cestah. Cikcak. Prideta starki. Ježeš! Vstopata v situacijo. Počasi in v odmerjenih gibih. Ježeš! Anton, prebereta. Pogledata se. Jaz udarjam z glavico po cestah, ker me mamica vleče s pogledom. Ali ga preganja Herod? je vprašala starejša starejšo. Živ je še, sveta nebesa! Jaz pa sem ju gledal, dobri starčici, njuno usmiljenje se je obračalo k meni; začutil sem del sonca, ki je v ljudeh. Zagrevalo me je, nisem pa znal še govoriti. Sem pa vsako teh besed nad seboj razumel. Starčici

sta se sklonili in pobrali moje koščice. Ta človek ima dvesto do tristo let, je rekla starejša. Ampak ga vidiš, da ga vsaka minuta tega sveta mladi. Jemlje mu leta. Boš videla, da bo kmalu star pet dni. Počakali sta, da sem kot stoletnik minil, nato pa sta me zanesli k svojemu telesu iz samih kosti in bombaževinastih oblačil. Tja in sem. Monštrančica. Nesli sta me v svojo sobo in me nalili z mlekom za mucke. Grgraje sem požiral. Mleko, ta podstat življenja, me je rešilo. Anton, Anton, sta ponavljali. Jej, Anton! Jej, da boš živel. Da boš. Moja mamica pa se je potem od svojega moža pri priči ločila in odšla v Ameriko delat talentirane izpite. Srečala je profesorja tiste university in sta cel dan občevala ter doživljala vso opisno geometrijo, ker podnevi je podnevi, smo rekli. Poročiti! je zahteval profesor, ker se je odločil za individualni dej. Mama pa se ni hotela, ker je že s prvim možem doživela tako silno travmo. Toda ameriški profesor ni slovenski profesor: uprizoril je tako silovit izbruh, da je mama trikrat padla iz njegovega predmeta. Zadnja priložnost: izpit in zakon. Ali pa nič. Poročila sta se v katedrali sv. Patricka, prepevali so lepe pesmi iz nabožnih muziklov. Dol, z neba so prišli. Mami so čestitali. Jaz pa sem bil medtem že v sedmem mesecu in sem prejemal podporo mestnega sveta (v dinarjih) in moralno od škofa. Starčici sta skoraj ponoreli od mojega večanja. Nisem vedela, je rekla starejša, ki ima danes že sto drugo leto (v zemlji), da otroci ponoči jokajo. Druga pa je rekla: prsi hoče, a ne veš. Hoče ljubezni, ljubezen mleka. Mleko pa je mama, je oče. Pa je starejša pošlatala svoj škrnicelj. Nič ni, je povedala, ponoreli bova, če bo šlo tako naprej. In sta se me hoteli rešiti, da bi resnično umrl. Padel da bi z mize, ko bi me previjali. Nisem padel. Starčici pa sta siveli in še tisto malo mesa sem strgal z njiju, dokler nista umrli. Na smrtni postelji pa sta se mi opravičili za vse. Hoteli sta v nebo. Naj vama bo, sem rekel, naj vama bo. Šli sta gori in zdaj sta tam, pošiljata mi poljube. Mama pa je tistega university profesorja spravljala po kapljicah ob mir in pamet. Nič več nista podnevi občevala. Moja mama se je bila navezala na temo nekoč v otroški dobi, zdaj, v Ameriki, je spet našla ta stik in profesorja docela zmedla. Najprej ga je v temi pripravila do občutkov, ki človeka vključijo v nekakšno občost ali sovhoznost. Tega pa v Ameriki ne prenesejo. Ponorel je, ta mož moje matere, prebral celega Dostojevskega in napovedal Slovanom prihodnost, ki je svetla. Mama pa mu je pobrala ves denar, naredila doktorat, in se vrnila domov z avtom s pozlačenimi kljukami. Zdaj je doktorica znanosti. Išče me po vseh ulicah. Vežah. Stopniščih. Tako rada bi mi dala kavbojsko pištolino. Z njo naj bi jo ustrelil v dušo, kjer je devet milijard celic. Jaz pa je nočem šteljati, zlate mamice. Nikoli je ne bom ubil. Moja mama je zdaj brez maternice. Lepa je, visoka. Doktorica je. Nima pa prave zadnjice. Ginekologi so dali njeno maternico v špirit in jo kažejo medicincem, kolikokrat je dušo človeške nogometne žoge mogoče zalepiti. To je vse o moji mami. Kaj pa tvoja? Danica, povej, kaj je s tvojo mamo! Moja mama, Anton, je kot vsaka, zlata mama. Zlata mama pomeni, da je bila zlata, zdaj pa je stara, Anton, zato pa dobra kakor. Medtem hodiva z Danico. K nji v vasico. V vasico k mami. Tam so sence in tri drevesa. Z vseh treh gleda mama, kje je Danica. Mama seje, orje, žanje.

V njeni naravi prebiva njen mož ali Daničin oče. Kadar se premika mama, se premika tudi oče. Ljubim očka, je rekla Danica. Mama mu da misli in on misli: treba bo v gmajno nasekat kolja in drv, mama pa mu celo oporeče, zato da bi se ga njena misel zares oprijela. Moj očka je tiha narava. Sedi in posluša ogenj. Ogenj pa se zvija in čara. Očka tudi. Drugič posluša veter. Veter ima pri nas majhen glasovni zaklad. Moj očka samo posluša in živi sredi zlate mamice. Zato ima moja mami brke. Boš videl njeno muskulaturo. Nekoč je mamica naročila očku, da mora dobiti mene. Tisto noč. Jaz nisem kakor ti, dnevna. Moja mamica je jokala, očka pa se je v tem joku oblikoval v izpad. Moja mamica se spominja njegovega slačenja in pravi, da je najslajše poslušati moškega, ki se slači. Tema je bila, ko je očka prilegel k nji. Prijel je za sisek. Sisek pa vstane in prestraši očka, da ne ve več, kaj je kaj. Nič se ne boj, je rekla mama, ko bo čas, te pokličem v bolečino, da je boš sit. Potlej pa padejo pregrade človeka: koža, kosti, dihanje, zlijeta se v naravo in njeno početje. Začela sem nastajati. To je najlepše, ko nastajaš, in od tega imajo kaj tudi starši. Naši dragi. Tiste dni rišejo po nebu. Ko si, si. Si: ki. Ki, ki je. Očka se ni nikoli več vrnil iz mamice. Zablodil je v tisti bajni naravi. Dol k jezerom. Zdaj ima mama dva: mene in očka. Ampak očka ne bo nikoli več rodila. Je pa očka rodil njo. Podobna mu je bolj in bolj, tako da je moja, resnična mamica, on, ona pa postaja on, ki je moj pravi oče. Pojdiva, povem ti še kaj. Na primer, da moji ljubijo ta gorski svet. Tu so Alpe, ne smeš pozabiti na to bistveno. Alpe! Ponavljaj vsak dan: Alpe, Alpe, Alpe. Glej, sva že doma. Moj oče, ali ga vidiš? Srednji je. V mami je. Reci mu: Dober dan, gospod. Dober dan, gospod! Halo! Halo! Va bene? Va bene, va bene, signor. Vergessen sie bitte seine Zukunft, ovdje živimo jeftino. Za banku hleba i banku marmelade možete da nadživite dve generacije. To je moj oče. Govori srbsko. Nikoli noče po slovensko, ker so njegovi predniki iz Feistritza na Koroškem. Očka! Tale gospod je moj ženin. Ma ne! Očka, tale gospod se je nocoj spečal z mano in sem mu morala biti deklina. Baš to. Šla sva pod drevesa in pod mrak, očka, tam je postajal narava in zdaj bo silil devet mesecev iz mene. Nikoli več ti ne bo ušel. Rodifa ga boš drugič, tvoja hči ali tvoj sin tretjič, rojeval se bo, ta bedak, dokler ne bo tako zmešan kakor. Vidim ga, saj je rojen desetič. Mamica, Mütterlein, ali ga smem roditi? Rodi, dekletce, rodi to betežnost človeško, saj to je tudi vse, kar zmoremo. Bog je vesel. Nikoli se nas ne bo naveličal. Rodili bomo do neskončnosti docela isto številko. Pripni si ga pod prepono, tega možica, naj kuka ven in diha sveži zrak. Zdaj sta začela z ženinom svojim reševati plus operacijo. Kmalu ne boš več vedela, kdo je kdo: on bo postajal nežen in bel, ti pa kosmata in boš hkrati on in ona. Imela boš oba spolna organa in nikdar več ne boš vedela, kateri je pravzaprav tvoj pravi. Življenje, ljubljena hči, ali veš, kaj to je? To je . . . Brez konca in brez začetka stanje moškosti in ženskosti v določeni temperaturi. Imej se dobro, hči moja! Volim te. Budućnost nije ničija kao nije ni prošlost. Sve smo sveli na jedan običan uzus, koji neće nikada prestati, ni tada, kada budem ja ti. To drevo, Anton, pa sem jaz. Tu so me vsadili zlati starši; od tu gledam tja doli. Kje sem. Kje sem?

III.

Živinozdravnik poslušaj, medtem ko jaz ne govorim več o svojem odnosu z Danico; on poslušaj, včasih celo kimne, ko da je dal podoben razvoj skozi; jaz ne vem, če ga je. On poslušaj. Ali . . . Ali pa govori? Morda oboje? Če poslušamo, saj nekdo drug govori za nas. Vse skupaj je pa čisto navaden švefelj, to, česar nismo rekli in kar bomo. Vidite, sem razmišljal, mi pa živimo v utvari, kako urejen je ta naš svet. Ni. Ulezite se v gostilni na tla in med tistimi številnimi nogami in glasovi, ki prihajajo pijancem prek zob, boste ugledali resnico tega sveta, imenuje pa se švefelj. Pojdite v gledališče, ulezite se in prisluhnite: spet švefelj. In bi se ulegli med noge sveti kuriji ali bi bili na zborovanju vsega človeštva, bi prislišali spet nič drugega kot pol opito švefljanje. Potrebno pa je govoriti. Govoriti in govoriti. In poslušati, poslušati. Pa spet: govoriti, govoriti. Vsi pa imamo iluzijo, da razbremenjujemo svet in sebe, v resnici si pa samo nalagamo bremena stihije, ne pa smiselne duše. Glasovi, kaj pa so to drugega kot padavine. Vidite, moj živinozdravnik, prav nič mi niso potrebni spomini iz vaših mladih let, isto mi boste našvefljali, kot sem jaz vam. Vse naše mame so trpinke. Trpinke so zaradi svojih mož. Moja žena pa bo moja trpinca. In če je žena žena, če nima prevelikih ostankov vzroka, če se ne loči in se kot ločenka vrača v svoje spomine, je tipičen ženski moralist in žena, kakršno si vsak moški na tihem želi. Trpljenje stimulira mojo naravo. Človeško nasploh. Bolj ko se pretegujemo, laže nekateri živimo. Trpljenje ni od včeraj. Je od takrat, ko sta se začela moški in ženska. Ženska, ki ni moški, to je ločenka, ki živi dalje pri možu, stimulira naš popolni cinizem. Ustvarjanje je namreč zmeraj povezano z izgubo občutka, da si koristen in moralen. Če se torej zaseješ v žensko s svojo ljubeznijo in se pripneš za podzemlje tega sveta in zasesaš njeno kri, zdvomiš o koristnosti rojevanja. Ali ima sploh kakšen pomen biti in ne biti. Če je ženska na mestu, če se ne loči in ne živi, potlej dalje s teboj, je iluzija podaljšana v nedogled, nasprotno pa je vrtoglavo padanje v iluzijo zagotovljeno. Preprosto, za to gre: ali je trpljenje nujni ali sestavni del ženske ali ni. Je, odgovarjamo. Ženska, ki noče in ne zna trpeti, je moški, kljub vsemu tistemu spodaj, zgoraj. Če pa še živi dalje z možem, ko se razveže, je homoseksualec. Seveda, morava, sem rekel, narediti iz svojih žena mučenice. Če se ne bojo zasmilile še svojim lastnim otrokom, bodo le-ti postali kriminalci. Mame rešijo vse. Rešile so ta svet, in to je prav. Ali vaša žena trpi? Trpi, sem odgovoril namesto njega, trpi kakor. Koliko generacij se je napilo iz njenih ubogih žil. Še jaz sem dal na razpolago nekaj sebe. Moraš, če ženo ljubiš. Prišli so pit vseh vrst ciniki, ki so se že leta in leta utapljali v kompleksnem. Ali še živi? Zmeraj bolj zdaj oživlja, ko so jo napol odpili in odžrli. Kakšne analogije si zmišlja! Seveda jih preziram ali vsaj izigram, potem pa trpi. Uboga sem, se kaže vsemu svetu. Svet pa to potrebuje, kako naj bi sicer dopuščal, da se sile zapravljajo za nič. Tako je z vsemi ženskami, če to so. One so čistilke. Če bo pa geneza požrla še to ubogo mazohistično tvorbo, potlej nas je pri priči konec. Sicer je pa tako vse

skupaj zamešano, da ni niti misliti, da bo kdaj kakšen konec. Konec je vpičena misel. Nikoli ni bilo nobenega začetka. Zdaj sem dve leti poročen, vsak dan mi uprizori glasove o svoji tragediji, kako se je dala zvabiti v mojo posteljo. Nikoli bi ne smela tega storiti, mi pravi. Ko bi to vedela, kar zdaj vem. Ampak ti bi lahko kakšenkrat otroka pogledal. Naš bratranec, sveti Joahim, je imel rad deco. Ti ne. Kako naj jo imam? Če jo bom imel, bo trpljenja konec, edinega kolikor toliko smiselnega nesmisla. Saj jih imam, rečem naglas. Ti sploh ne veš, kako je imeti otroka. Ti si ga naredil, več pa ne veš. Glej, ji odgovarjam, Bog je naredil človeka, za meter ni dal sebe, ampak naravo, v tej naravi pa je tudi on. Jaz sem v istem razmerju do tebe. Ustvaril sem te, položil vate svojo ljubezen, sem v tebi, ampak nisem ti. Lepo si se izmazal, lepo. Ti in Bog! Oba spadata zunaj človeškega reda. Malo bi lahko otroke popazila, če sta res. O, če ne bi bilo otroka! Kaj bi bilo potlej? Živeti bi znala. Nikoli, ker to ne zna niti življenje samo. Kako pa živi tole večno življenje? Oglej si ga no malo! Kup bedarij se nam vidi in zdi. Če ne bi zvabila mene vase, kar spomni se, kako sem moral stovarjati v tvoje prezebanje svojo toploto. Ko sem te pa ogrel, si me pojedla kot. Spomni se, spomni se nekoliko vsega tega! Joj, joj! Ljudje . . . Klicala je na pomoč, se začela daviti z besedami, kihnila, se useknila in odšla v službo. Dobro, sem se pretegnil. Rešila si me za danes. Škoda le, da te ženske ne more rešiti za zmeraj. Si pa navsezadnje zadovoljen s tem malim odrešenjem, ona pa s tem drobnim cinizmom, ki jo posvečuje. Odnosi, gospod živinozdravnik, so bili od zdavnaj moja tiha strast. Zato so mi ženske še posebej drage in razumljive. Vi ne veste dosti o pohoti. Vprašajte mene. Vprašam vas. Glejte, kolikokrat si ga vržem. Mečem si ga, mečem. Ne želi si tujega žene! Kaj pa, o Mojzes moj dragi — vidite, mi imamo nekoliko svetništva v rodu — kaj pa: ne želi si tujega moškega? Kakor da ženske ničesar ne žele. Mojzes, Mojzes! Dobro. Je, kar je. Kdo si pa sploh koga želi? Če si želim njo, pomeni, da si me je prva pozelela ona. Zdaj razmišljam. Mečem si ga, mečem in premišljam o tej, pa oni, hodijo mi pred notranji vid, jaz pa drugo za drugo. In ko to žena opazi, zamrzi cel ženski rod, solidarizira se z mano, da so vsega krive one, in reče naglas in jaz samo ponavljam: ženske so svinje. Ampak to ni nobena svinjarija; jaz si ga rad vržem. Kajne, gospod živinozdravnik, da si ga merjasec ne more vreči na roke? Vidite, ko takole izmenjava z ženo skušnje o nemoči, da bi si ušla in zaživela lepše s kom drugim, to ni mogoče. Ne moreš, ker je po sredi kri. Trepetaš za otroka. Otrok bo nekoč rešil oba. V tega otroka odlagata vsak svoje misli in zamisli. Nekega dne jih je zvrhan in te pošlje v rit.

Pravijo: človek ni pes, o, pa še kakšen pes je. Nekega dne bo prišel dan obračuna in postrelili nas bodo kakor. Ali ne vidite morivcev? Koliko jih je in kako dobro jim je! Morivci znajo čakati. Čim dlje, mi je pravil neki poklicni. Mi zbiramo tele vaše onega: ksihte, da bi bili boljši in še boljši. Mi zbiramo. Zaman mislite, da bo kaj pozabljeno. Našel mi je, kaj mi nikoli ne bo pozabil. Veste, česa ni pozabil, da se tako rad smejem. Čakaj, sem mu rekel, to, da se smejem. Ti se kar smej, zdaj je čas, povem ti pa, da boš še jokal. Jokal, me je ošinil s pogledom, ki je že pil vonj

trupel. Zdaj se pripravljam in razmišljam o psih. Ali sem pes ali nisem pes? Psi imajo zvestobo po nas. Mi smo jim jo dali. Psa je bilo strah, ko je srečal človeka, in tisti trenutek se je človek premislil, ko je videl, da se pes trese pred njim, in ga ni ubil. Povabil ga je v svojo bližino, tudi žena je bila za to, da ga ne bi zrezali, ko tako lepo prosi. Dala sta mu zvestobo. Pes jo je vzel dobesedno in vso in je postal pes-človek, človek pa pes. Če zdaj človek ubije človeka, ubija pravzaprav psa. In mene bodo ubili, ker sem pravzaprav pes. Mene in Cudermana. Cuderman je isto. Prišli bodo taki. Vi jih ne poznate, jaz jih pa. Po imenu so Mihe. Sami Mihi. Miceno čelo imajo. Smejejo se in samo gledajo, kateri obraz se jim noče nasmeh-niti. Jaz se nobenemu Mihi nočem nasmeh-niti. Cuderman tudi ne. Zakaj pa, praviva s Cudermanom, le zakaj bi se Mihi smejal, ko brazda s čelom besede, ki pomenijo fekalije in spolnost. Miha pa hodi po gostilni gor in dol, gleda v ljudi-pse, ti se mu pa vdajajo z dušami, kjer nastajajo misli, in tja se Miha s svojimi Mihami uščije in userje; Miha misli, da je to vic, ki se mu moramo smejati; kdor se noče smejati, kdor njegov drek in urin ne priznava za simbol humorja, tega Miha zapiše v globine časa ali pričako-vanja; tam sva zdaj jaz in Cuderman in še neka Angela; zdaj smo tam in zorimo. Mihov čas pa prihaja. Miha bo dobil pankelc in pištolo. Poiskal bo Cudermana in mene. Pejmo. V gozdu bosta še dva Miha, četrtega bodo naredili iz krojača Poldeta. Privezali naju bodo k smreki. Mhm, smola bo dišala. Zdaj pa tako, bo rekel Miha. A te kej kurc gleda, ti neumni škripač, pa ti, ejga, Cuderman, a te kej kurc gleda. Kva sti reku? Kaj, kaj sem rekel, bo vprašal Cuderman. A ti misliš, bo rekel nazaj Miha, da sem jaz en bumbar, da ne vidm, kako se ti delaš pametnega, nas pa v nč devlješ. Ejga, pa smo mi glih tolk kukr sti. No, kva sti mislu, ko sem se jez takrat mau pohecu. Ti smislu, kaj . . . Ustrel ga, psa naumnega! Vsak svoj šusek bova dobila s Cudermanom. Mihe pa bodo dobri: streljali bodo naravnost v duše, tja, kamor so hodili v miru za vic srat in scat. Človek je pes. Hujši pes od psa. Miha to ve.

Povrnimo se tja. Ženske nikoli niso bile prave ženske. Glej, loči se, poj pa živi naprej z možem. Zakaj, se vprašujemo. Prav vsi se sprašujemo in najdemo odgovor. Zelo preprosto. Iz vsake ženske pogleduje moški, ki se ni mogel razviti zaradi. Iz dedcev pa zijajo plahe babnice. Nič si ne upajo. Ko si z njim na samem, pa steguje prste po tebi. Daj, rečeš, primi, če si. Zgrabi, vrži na tla in stresi. To je . . . Ne pa greti roke na stemperirani koži. Ta zamenjava je žalostna reč: biti moški z ženskimi razvojnimi smotri. Gledajo potlej hčerko, ki je moški, hčerka gleda spet svojega sina, ki je ona. Ta reč se deli v nedogled, nikdar ne več, kaj si zares. Kadar si najbolj prepričan, da si ženska, si navznoter moški, če si pa moški navzven, si ženska v mislih in čustvih. Kdo sva, dragi živinozdravnik? Pojdiva v Trento zdravit prašiča, spotoma vam povem. Sedeva v Voelkisches Wagen in ga zajagava med skalami. Gume prepevajo pesmi. Cvilež presunja mozeg. Midva gledava naravo. Zelena je. Nič sonca ni po tleh. Kje pa je to sonce naše? To vedo štikani prti. Preberiva enega:

Sonce se za oblaki skriva,
srce naše zdaj počiva.

Sonca ni. Vseeno je dobro tako. Podiš to pločevino v Trento, kjer čaka stošestdeset kil težek prasec. Teži ga rit. Na listku piše: prasicca ne more vstati, ker jo boli noga. Podiva skozi skalnato tesen. Sivo tesen. Čigav neki je ta mozeg? To je alpski. Iz njegove sredice razmišljajo razne rože. Razni drugi predmeti. Pravijo, da predmeti razmišljajo tudi iz človeka. Ni res. Alpe meditirajo po svoje. Skale, skale. Ta zaprtost vase, ta egocentrični sistem narave je neznosen. Vsak zase misli. In misli, da misli samo on. Da razen drugih ni drugih. Zato je treba začeti hoditi stran od sebe. To pa ne gre lahko. Stran od sebe je najtežja pot. Zapustiti sebe in iti tja. Naenkrat z milim prašičem skupaj tuhtati, kaj bo prinesel nov vodovod: vodo ali zrak. Prašič potuhta, da bo zrak, ti pa, da bo voda, v resnici ima pa prav prašič. Prav je, da gremo stran od sebe. Ne k sebi. Zdaj je pa vse naravnano tako, da moraš priti nazaj k sebi. K sebi, k sebi, k sebi! Ne moreš biti brez svojega tumpastega jaza niti minute. Gledaš, kakor midva zdaj, tele sive alpske možgane, španciraš po njihovem zunanjem grebenu; lepo ti je, ko si visoko in gledaš dol, pogled dol je od zmeraj nekaj edinstvenega, in če si na tem, da boš prebil nekaj minutk brez tistega smrdljivega: kaj pa jaz, jaz tudi z vrha dol gledati; potlej pa te pokličejo: najprej kakšni njeni starši, ki vselej stojijo za teboj, in že si v sebi, presvetem sebi, že ležeš dol v skrbi, da boš živ pristal na gravitacijski točki, s katere še ne boš šel v Boga ali Nič. In o tem, moj dragi živinozdravnik, bi se morala pogovoriti, kako od sebe. Ali veste vi, kdo so se zapustili in zavrgli? O Polikarpu niste slišali nič, kaj? Dalje niste slišali za Tomaža Akvinskega, in še in še. Svetniki so bili to. Jaz bi jim raje nadel drugačna imena: garači, udarniki. Vidite, ti so šli od sebe stran. Mnogo jih je. Zabarikadirali so se v samotne dupline, molili Boga ali Nič, jedli v resnici samo toliko, da so spali namesto umrli, samo toliko, da so se tvorile misli, ki so hotele stran od vrela. Kam? K njemu, ki je Nič. In Nič je. Samo on je pravičen, resničen, ker vanj pridemo vsi do zadnjega. Stran od sebe je treba hiteti, živinozdravnik! Zapustiti jaz. Tisti, ki so to poskušali in v tem uspeli, so še za življenja postali del Niča. Dvignili so se od tal, hiteli po gladinah in nas poskušali speljati za seboj. Kje pa! Nas, da bi kdo premaknil stran od sebe? Da bi pljunil na gnil občutek, kdo si? Kje pa! Kdo nas bo pa potlej gledal in občudoval, kdo sem, kdo smo. Mi tekmujeemo. Pravimo, da je to podaljšek evolucije v nas, če se pobrigamo za svoj naslov. V resnici je pa to laž. Tekmovanja so samo podatek, da smo še zmeraj živali. Triumf ali zmaga je živalska prvina dušnega zadoščenja. Evolucija se ne manifestira z močjo nad sovražnikom, ampak z dozorevanjem, ki ni nasilje. Človek je profaniral naravo, zato si je nakopal usodo, usoda je pa odgovor Niča. Ali: Boga. Le zaglejva se v ta naš svet! Ali ni ves ena sama bojna arena, kjer rjove tiger? Mi smo rod tigra-človeka. Človek-tiger, tiger-živinozdravnik, po pravici mi povejte, ali bi se mi pustili ubiti? Vprašanje je, zakaj naj bi se vam pustil? Zato, ker hočem zmagati nad vami. Odpreti hočem vaše drobovje in pojesti vaš žolč.

V jeziku menagerja povedano, pa se sliši: sem Nino Benvenuti in hočem pobrati enomilijardni inkaso. To pa ne, Anton! Za eno milijardo se bova pa že zgrabila. Ena milijarda je ena milijarda, ni sto dinarjev. Nočete torej biti premagani? Oziroma: nočete se pustiti premagati? Zakaj pa? Zato, da bom zmagal, vi boste pa s tem, ko mi boste to dovolili, šli stran od sebe in boste srečni. Kdo mi to zagotavlja, da bom srečnejši brez milijarde? Polikarp. Tomaž Akvinski. Kdo so ti? Svetniki, moj bog! Saj sem vam že povedal. Pa kaj hočejo? Pokazati pot, ki drži v Boga ali v Nič. Ne! Veste kaj, Anton, jih gleda . . . Jaz grem raje v ring. Ampak, živinozdravnik, midva se samo pogovarjava, nisem Nino Benvenuti, in tudi milijarde ni. Kaj pa poj govorite. Govorim o zmoti človeka, ki je tiger. Stran od sebe morava, da bova srečna. Da bova del intenzitete, ki je vse ali nič. Pojdite prvi vi. Saj hodim, živinozdravnik, vsak večer grem daleč stran, hodim tam doli, kjer je sonce črno, kjer človek divja in odpira človeško drobovje in ga golta, z levico si pa šlata dušo. Vsak večer pa se, žal, vrnem tudi nazaj vase, vstopim v to, kar mi je dano, in sem tiger. Tiger me potlej zaslišuje, kje sem bil, kaj sem delal, in ko mu povem, se mi smeje. Tiger je cipa. Našminkana cipa. Bôri se, bedak Jezusov! mi meče v obraz. A tistega Jezusa? Tistega, ja. Mar bi vam pokazal, kako se hitreje pride k sebi, ne pa stran. Zakaj stran? rjove tiger-cipa. Vse, ki so šli za njim, so zrezali na koščke. Bôri se, Anton! Trgaj! Jaz potlej strgam vse, kar sem bil že nasnoval daleč stran od sebe; pohodim, zabijem v tla in se tresem od groze in strahu. Človek, človek! Vsi smo del Niča. Nič pa je čistost in lahkotnost, ki si jo moramo zaslužiti. V Nič ne vstopamo živi. Lahko bi pa. Lahko bi bili že živi v Niču, midva že ne, midva greva v Trento zdravit prašiča. Reciva, da se nama posreči stran od sebe. Ali je mogoče, da naju ne bi nihče več poklical nazaj? Mene bi, sem rekel. Mene tudi. Pa imate. Pol tam, pol tu. Kaj pa poj? Na pol pota. Veste, Anton, saj bomo tako ali tako prekmalu sredi Niča. Tistikrat se bo najina predstava tragično sesula. Kar je tu vse, bo tam nič. Koliko časa pa to traja? Trajanja ni. Trajanje je tu zaradi hoje k sebi. K sebi, moj dragi živinozdravnik, hitro prideš. Osemdeset let, trideset, deset, eno leto, en dan. Naneseš se na kup in amen. Kar vprašajte žensko, ki je nanesla skup osemdeset let sebe. Sveti Bog, bo zajokala, solato sem nosila s trga. Sto let nositi s trga solato, sto let znašati skup človeške tragedije, sto let se zasipati vedno z istim čvekanjem! Anton, raje bliže k cesti, če se zvrneva s tistegale plazu, se bova ubila. Začelo se bo nič stanje, ki je stvarnik. Konec bo tekmovanje. Veseleje bo tam kakor tu, kjer šteješ lahko samo do sto, moj živinozdravnik. Tam se bo štel v neskončnost. Odštevala se bova, odštevala, toda nikoli, ali veste, kaj se pravi nikoli, nikoli naju ne bo tako konec kakor naju bo tukajle. Zdaj pa dol z Alp, Anton, dol, hišne številke se začenjajo.

IV.

Majhen pes grize v gobcu samega sebe, ko zagleda naju. Midva imava videz svetnikov. Govorila sva bila o njih, in to je dovolj. Če govoriš o pirhih, si rdeč. Govoriti o travi je sploh slabo, ker vsi mislijo, da ti je slabo, ko si

zelen. Govorica o predmetih priključuje na človeka predmet življenja. Zato verjamem v besede in Besedo, da je večna in bomo stali nekoč pred njo. Priklicala nas bo iz apneničastih tal. Začeli se bomo seštevati, in ko se bomo dognali vsak do svojega števila, bomo spet tu. Tale pes pa grizlja sebe zato, ker bi se rad od strahu požrl. Žal, se ne more, čeprav ga je bore malo. Le njegov glas je napolnil kotlino. Skale ga vpijajo, kolikor ga morejo, a ga je še zmeraj toliko, da zapljuskuje nazaj. V naju. V gospodarja in gospodinjo, ki naju sprejemata v svojo psiho. Človekov duh je pa resnično globina. Vulgarno povedano: stopila sva v gospodinjo in gospodarja. Oh . . . Onadva pa nič. Kar vdajala sta se nama. Bolj hitro sva šla v njiju, bolj sta se smejala in se raztegovala. Kaj pa je to? sem rekel, ko sem spregledoval ta smeh in to voljo, da se nama vdajate na tako globinski način. To je hvaležnost človekove narave, je rekel živinozdravnik. Ali sploh veste, kaj se pravi živeti v tej skalnati stihiji; skala, skala; samo skale govore svoj sivi molk. Vsak dan molk, vsak dan molk. Lahko vam, Anton, ko ste pisec, govorite, kolikor vas tišči govoriti. Trentar pa ne more. Ne sme. Sproži skalo, če preveč šklepeta z lobanjskim skeletom, in zbogom individualnost. Začne se nič štetje v neskončnost. Ta dva pa sta zdaj vesela, da vidita po nekaj tednih koristnega človeka. In to sem jaz, sem se oglasil. Ne, me je zavrnil živinozdravnik, to sem pa slučajno jaz. Mene so poklicali s telegramom in ne pisca Antona. Dobro, dobro, sem rekel. Vas žele torej. Vstopiva! Oba sva v ženi in v moškem, ki je mož te ženske. Toplo je v špehnati duši. Ona je pravi krvolok. Samo do sem, samo do sem, mi šepeta, ko hočem nekoliko dlje vanjo. Do tistih skrivnosti, kjer se začena strast. Smehlja se mi na ven, znotraj se pa že začena spopad tigrov. Mene tigre in nje tigre. Njen možic je bolj pohleven. Z živinozdravnikom bi ga lahko raztegovala do Sremske Mitrovice. Eni moški so res moški. Naposled ju je živinozdravnik le vprašal: Tako, kaj je? Nažrla sva se bila svoje avtoritete v njihovih dušah. Priznala sta naju za neobhodno nujnost, s katero bosta eno uro v konkubinatu. Ostala sva dalje v njuni megleni zamejitvi. Jaz sem bil sicer zelo radoveden, vendar je bila ženska silovito nespravljliva: do sem in nič več. Dobro, dobro, sem ji rekel, imej se, imej! Nesla me je v sebi k svinjaku. Tole je prašič, ki je bolan, je rekla. Midva sva ga gledala. Po mojem imajo vsi prašiči rdečico. Jaz bi mu v rit zabil serum in šel, živinozdravnik pa noče. O, ga ne pripraviš, da bi zabil serum in šel. Spravite mrho ven! je rekel. Ja, ja. Velika je izstopila iz vagončka, ki so ga uporabljali za svinjak. Micen pesek se je začel tresti in cviliti. Debela svinja pa je obvohalava naravo, njena tla in rila v vrtec z zelenjavo. Pesek pa je prosil, prosil. Ljubil je to staro, zašpehano svinjo. Poznal jo je leto in dan, skupaj sta se učila simbolov tega sveta. Spoznavala sta njegovega stvarnika, ki je. Pesek je pribežal k meni, ki sem bil najbolj nepoklican. Zmeraj v življenju se zatekamo k tistim, ki so šarlatani. Kaj hočeš, pesek, sem ga gledal dol, ker sem bil »mi gore«. Ma za svinjo se mi gre, gospod Anton, je rekel pesek, ne mi je ubiti. Zakaj? sem se razvlekel v neumno povpraševanje. Ma veste, kaj je ta uboga svinja hudega doživela, gospod Anton! Zaakaa? Ali je ne boste ubili? Ne, ne, ne, recite ne, ne, ne recite . . . Živinozdravnik je poslinil

termometer in ga mrhi, ki je hropla in se zadelala z decimeter debelim špehom, porinil v danko. Oh, jezes, se je odzivala. Kaj mislite, da je? je vprašala ženska. Ne vem, je rekel živinozdravnik. Kako naj vem? Svinja ne more povedati, da jo boli zob, človek pa lahko. Prav imate. Svinja je res bolna, je rekel spet živinozdravnik. Lahko je ambulantnim zdravnikom, ki poslušajo paciente, pa še takrat udarijo mimo za cel kilometer. Kako naj vem, gospa, ko prvokrat vidim tole vašo svinjo, vi pa, ki jo gledate leto in dan, ne veste niti, da je resnično bolna, ampak na tihem — mar mislite, da vas ne slišim — še zmeraj upate, da simulira. Vaša svinja, se je zadril, je strašno bolna in ozdravela prej ne bo, dokler ne bo pila z vrelca vodó. Tega dretja gospodinja seveda ni mogla slišati, ker je živinozdravnik kontemplativno deklamiral, govoril naglas je pa čisto druge reči. Na primer: zlomani, verjetno ne more hoditi zato, ker se ona druga goni in ji je poškodovala s svojo težo nogo. Si videl, je rekla gospodinja takoj možu. Samo pogleda in ve. Ali nimate kje v Trenti merjasca? Ni ga. V Kobaridu pa ga imamo. Pontarjev ima taka jajca, da so vse svinje vesele in srečne, ko jim prižge življenja luč v maternici. Vi ga poznate, gospod Anton, kaj? Z Miloševega balkona se ga mora videti. Se ga vidi. Merjasec je res bogovski. Pravi Peter Veliki. Najprej svinjo premečka z rilcem po občutljivi trebušni preponi, vmes jo pa ogovarja, če svinja res hoče. In svinja je kot vsaka svinja za to. Nato gresta z merjascem za garažo, da ne vidimo vsega, ali pa nas osrečita in vidimo celoten akt, ki ni prav nič daleč od človeškega akta. Včasih merjasec zgreši počelo. Takrat merjascu pomagajo. Naravnajo mu ga in svinja srečna sprejme dar. To je vse. Vidite, je rekel živinozdravnik, gospod Anton je pisec in malce pretirava, res pa je, da je to merjasec, ki uspe zadovoljiti vse svinje v Soški dolini. Mi jo bomo zaklali, nočemo, da se zgoni. Meso potrebujemo, ne pujske. Živinozdravnik je bolnemu prašiču pretelovadil ude, da bi ugotovil, kje je vzrok za njegovo bedasto ležanje in hrčanje. Povej no, kaj je, sem se zadril vanjo, zakaj ležiš in jamraš, reci kaj, kaj imaš. Kaj da imam? Nekaj moraš imeti. Poležano nogo ali pa premaknjeno vretence, je rekel živinozdravnik. Po vsej verjetnosti zaradi svinje, ki se goni. Jaz mu bom dal glukozo; dokler bo jedel, je vse v redu, brž ko bo pa nehal žreti in začel hujšati, takoj pod nož. Pesek se je stekleno zastrmel vame. O ti zaskrbljeni, neumni človeški pes! Človeček miceni! Ti smrdeče čustvo, ti, usmiljenje! Kaj je? Cvili, cvili. Nič ni, sem ga pobožal, ne bomo ti ubili družbe in te prepustili skalnati stihiji. Molku vsegamogočnemu! Ne! Tale tvoja svinja bo živela in živela, kar naprej in naprej. Pojdi zdaj, pesek! Odrešeno se je odmaknil od moje noge, razumel je govorico mojih čustev, ki jo mi izražamo z besedami, psi pa jo sprejemajo neposredno. Torej, kdo je poklican, da vlada svetu: pes ali jaz? Po vsej verjetnosti bo to pes. Potlej smo stopili gor v hišo. Ali bo sneg? sem vprašal. Mož in žena sta se spogledala, zatipala z organom za vreme po hladnem alpskem nebesu in rekla, naj nas bogvarje snega. Če se tu enkrat uleže, leži do majnika meseca. Počasi sva z živinozdravnikom tudi izstopala iz zakoncev Kirn. Čudno, ime združi dva na veke amen. Pa tudi sama sta se že začela pripravljati, da naju izbruhata, če bi se le preveč zagreznila v njiju, pa četudi v korist tisoč

milijard milijonov. Dosti je nositi v sebi tujka eno, dve, tri ure. Jaz to natančno vem, če sem pri Mihi in Mariji. Dve uri je dosti. Čutim, kako se me odrešujeta. Trgata moje fine pajčevinice. Vse je videti dostojno, lepo, primerno, toda ko me zrineta skozi vrata na praznohladno stopnišče, si oddahneta: rešena sta tujka. Ko se rešimo obiska, se pravzaprav rešimo tujka v naših mislih in telesu. Torej, pri nji — gospodinji in gospodarju — se je ta fini upor zoper naju že začel. Za začetek maskirano: s kavo. Ali boste pili kavo? Ne. Pa liker? Še manj. Gospod Anton ne pije, reče živinozdravnik. Ima astmo. O, o! Ja, astmo imam. Strašno. Kaj pa boste? Nekaj morate. Vem, da ne bom mogel iz te hiše, če ne pokusim njihove ego-centričnosti. Ubijeta me in vržeta prašičema. Dobro, dobro, se jima smehljaj; smehljaj je namreč laž, da verjamem v njuno nesebičnost, v resnici je pa pogoščevanje samo izrivanje tujka iz svojega območja. Mene in živinozdravnika. Konec je hoje v nji. To sta nama precej dopustila le zaradi bolne svinje. Zdaj smo svinjino bolezen identificirali, od tistega hipa dalje, da, ko je moj prijatelj živinozdravnik zatipal premik vretenca, sta se začela mož in ženska upirati, da bi se midva še sprehajala po njihovem Duhu, ki je globok, globok vodnjak večnosti. Neverjetno je lesti v tuj de profundis. To je občevanje, dragi moji. Boljše občevanje kot tisto v kakšnem parterju podeželskega kina, ko ti punca pusti tipati špranjo svetosti. Jejte, sveta nebesa! je rekla ona, in ko je ponudila kos kruha, premazanega z maslom, nisem mogel reči, da nočem jesti. Eni nimajo povedati drugega kot »kruh in maslo«, je rekel živinozdravnik. Lahko vam, ki ste pisec, ki si izmišljate besede, ki ste z Besedo v sorodstvenem odnosu, da tako rečem. Zdaj si oglejte resnico, tu je doma, v Trenti; tile ubogi kmetje imajo kruh in maslo, kar je adekvatno vsakemu vašemu tekstu. Vaša knjiga in tale kos kruha sta istega porekla. Oba sta Beseda. Dobro, dobro, sem rekel, bom pa poslušal tale kos namazanega kruha. Dajmo ga! Jem in poslušam. Poslušam in jem. Veste kaj, nisem še bral take knjige. To je literatura, ne pa tole, tole . . . Živinozdravnik je srebal kavo, sesal dim smrdljivega tobaka in me gledal, če slišim vse, kar mi pripoveduje kos kruha. Ni dovolil, da bi ušel kruhovi pripovedi. Ojej, ojej . . .! Jeva, pijeja, govoriva. Kako bo s svinjo, če jo bo treba zaklati? Zakaj? Ni več kombija. Tistega ubožca je posekala kap, ki je vozil kombi. Kdo pa otroke v šolo vozi? Eden. No, če s svinje porežete špeh, je mesa za sto kil, prerežete vse skupaj na dva kosa, zavijete v polivinil, bo šofer, ki vozi otroke, tudi svinjo odpeljal v Bovec. Mislite? Zakaj pa ne? V prtljažnik se jo da. Ja, ja. Zdaj sva že izstopila iz njunih ust, padla sva na mizo, bila sva samo še dve besedi, ki sta se napolnili z nama, in že sva morala dopuščati, da sta onadva začela vstopati v najino plazmo. Ženska oziroma moški v feminizirani obliki je v meni napadla moškega oziroma žensko. Hotela je, da bi bil on, jaz pa ona. Ne, sem rekel, to pa ne, jaz sem se že delil in oddal. Dobil boš maternico, ti buček, ti, ali sploh veš, kaj je maternica, daj! Ne, no, baba trapasta! Pusti me! Maternica je več ko tvoja pamet. Več ko Einstein. Vse to vem, sem rekel. Moja mama, na primer, je pred dvajsetimi leti ugotovila, da je moj prijatelj navadna svinja, jaz pa sem s svojim ratiom zanaliziral prijatelja šele čez dvajset let v isti

maternični zaznamek. Kako? Kako, sem. Vidiš, ti imaš maternico, ki ni preveč razumen organ, ni, ni, to mi kar priznaj. No, ni, priznam. Ti ugotoviš samo dva podatka, ki pa sta odločilni človeški sestavini: hladno, mrzlo, simpatično, nesimpatično. Žal, večkrat me, maskulinimizirane ženske, to podcenimo in razglašamo te občutke . . . Kar pa ni res. Vendarle eden! Prvi ste nam priznali nekaj, kar je važno za vse življenje. To sploh ni res, da bi bila taka identifikacija važna za vse življenje. Življenje je nekaj drugega. Midva ugotavljava zlo, ti maternica, ti. Ja, ja, že razumem. No, obnašaj se! In takoj ven, marš! Greva, prijatelj. Živinozdravniku se ne mudi. Žuli svoj čik. Sto cigaret pokadi na dan, sto kav popije, pa ga ne podere. Madona, takle suh dedec, na ven ves bled, misliš, na, jetika ga devlje iz zadnjega kisikovega vdih, kaj še, on devlje jetiko iz vseh možnosti. Greva, no, a ne vidite, prijatelj živinozdravnik, da mi bo tale baba vsilila maternico. Boste videli, če dobim maternico, bom ugotovil kot moja mama, da so vaši najboljši prijatelji svinje. Tako, če bo svinja nehala žreti, v zakol, če pa bo žrla in ne bo mogla na noge, je vse v redu. Prišlo bo vreme, mrzlo vreme, lahko boste delali salame, prepričan sem. Ženska oziroma feminiziran moški me je zapustil. Kot prej jaz, je zdaj ona izstopila skozi moja usta, padla na mizo kot besedica in se nevidno spojila s tem špehom, ki se imenuje Francka. Da, marsikateri špeh se imenuje Francka, Liza, Marjetka. Tako je. Moški, ki je bil ženska, pa je obsedel na divanu in obžaloval najin odhod. Smehljaj se je toplo predse in oblival svoja meča. Dober krompir imate, sem še rekel, trentarski je najboljši na svetu. Kako veste? Poznam Trento, tu se pasejo moje tri duše, z gamsi hodijo po strminah. Moj duh se je že hranil s plodovi teh skal in zemlje. Črna zemlja je moja erotična sanja. Zaploditi črno žensko ali črno zemljo, to bi bilo največje izhodišče mojega tristo-milijardnega številčja. Kar koli da bi mi porodila črna ženska: dober krompir ali paradižnik. Vidite gospa — moram jo imenovati po videzu — jaz sem pisec, pisal sem v tem kraju pred leti. Hodil sem med skale, ko sem spisal poglavje o tem, onem; skale, te packe grde, pa so se spreminjale v cipe in mi. V popolni tišini sem se potlej spomnil črnega obraza črne ženske in prišlo mi je gori do sonca. Protuberanca elektromagnetizma. O sonce, sonce, sem vpil, brat, ki ti prihaja svetloba kakor meni, brat po spolu, brat po temperaturi in črnih madežih, ali bova ali ne bova zaplodila enkrat tega prostora z bolj finimi snovmi, kot so ljudje. In ti si me zasul z ultra vijoletno, brat, stemnilo se mi je, postal sem temen madež, morda sem tudi jaz obsijal trave pod seboj z ultra vijoletno. Ne vem, vprašajte, gospa. Tu se mi zdaj pasejo moje tri duše. Nikoli več jih ne bom videl. Skale jih ne bodo nikoli več spustile iz svoje sivine. Koliko duš mora biti v njih, ko so tako grozotno odsekane in nedostopne. Šele to mi da misliti, kaj sem pustil v Trenti. Duše, to so . . . Skale vedo. Toda te molče, molče, molče, vsakega bodo s svojo stihijo sivega utišale, če bo hotel nazaj v svoje tri duše. In vi? Nočem jih nazaj. Imejte jih v Trenti, dajte jim kdajpakdaj kakega človeka, če bodo to želele, naj ga obude od mrtvih. Človek, gospa, je sad duha, duh pa sad Niča. Nič ni sad ničesar. Nič je od vekomaj. Najpravičnejši in najresničnejši je Nič. Ali ste ga že kdaj zaslutili? Vidite, jaz sem ga pa. V njem se začne

odštevanje. Ne tako kakor v vaši ali moji vekarici: ti-ka, ta-ka . . . Drugače. Nič postaja še bolj Nič: še laže in laže ti je, ko te več ni. Nič, nič, en sam Nič! Gospa, bodite pametni, ne živite samo za travo, listje in kravo, živeti je treba tudi za smisel, kakršen je. Pesek je migal, ona je migala, riba v Soči je migala. Tako. Spoznali smo drug drugega. Človek se naje človeka; ko misli, da si ga je za čezmetanje, ga sploh še ni prav zaužil. Človek je kruh, ki se ga ne da nikoli do sitega najesti. Nikoli! Kar ješ, je samo človeški odpadek: čustva, besede, misli, gibi, to so človeška govna. Ne naješ se pa duše, ki to proizvaja. Do nje sploh ne moreš, ker se ulije toliko besed proti tvoji volji, korakajoči v dušo, da omagaš sredi poti in se moraš vrniti nazaj v obup. S polnimi usti misli iz tiste duše, ki si jo hotel obiskati. Duh je nerojeno in nepremagljivo stanje Niča. A tako je to? Tako, tako, gospa. Zmeraj bo tako in nikoli ne bo drugače: zločin in Bog sta naša edina možnost; preprosto in ubogo čustvo smo, ki se naj je izmislil Nič za svojo osebno namero. Morda misli razviti z nami te skale, morda. Ali jih slišite? Ne. Jaz, ko sem bil tukaj, sem slišal vzdihne teh skal. Globoko željo po učlovečenju. Vse tako kaže, da se bo ves ta nemarni svet precedil skozi človeka, človek pa skozi smrt v Nič. Bog daj! Gospa, z bogom, je rekel živinozdravnik, noč bo, ne vozim rad, ko je noč. Noč je blizu Niča. Peljete skozi nič v Nič, mene pa čakata doma otroka. Naredili so luč in me čakajo.

Pavle Zidar

Moji besi

V.

Trentarska noč je glas trobente. Nenehno si v zvoku daljnega roga. Še ko spiš, traja zvok in ga čutiš kot. Vi ga ne slišite, gospod živinozdravnik? Ne. Mukanje slišim. Muka krava v Borjani. Tele ne more iz nje. Vidim može, ki navezujejo noge, ki otipujejo ta svet iz sveta alfe. Možje so temni. Luč vidim. Krava hoče bruhniti življenje iz sebe. Sončno toploto. Sonček. Telico-sonček. Ali imate radi živali, gospod pisec? Neskončno! Nikoli ne bi zahteval let za penzijo nobeni izmed njih. Jaz, vidite, sem si pa izbral živali zato, ker so neprimerno bolj isto, kar so, kot človek. Vzemiva prašiča: nikoli ne bo nobena od tistih trentarskih svinj univerzitetna profesorica. Težko. Ne težko, ne bo, univerzitetna profesorica je pa lahko svinja. Geneze, prijatelj pisec, so se pri človeku razprostrle v neskončne možnosti. Zato je moj poklic zelo preprost v bistvu: pred seboj imam konja, kravo, psa, to so res psi, krave, konji; človek, dragi moj, je pa človek samo po videzu; po mentalni pripadnosti, značajski manifestaciji je pa to čudo vseh čud. Ambulantni zdravniki so zato pred neprimerno težjimi nosilci večnosti kot pa jaz. Pes, recimo, je otrok z dušo starosti enega človeškega leta. Krava, stara dvajset let je dve leti in pol star otrok. To so polbebci, zato je lepo med njimi. Glejte, zdaj bova šla v Borjano; vidim, prepozno bo, telička bom razrezal v maternici krave in ga kos za kosom razložil pred može. Ali ga bodo pojedli? Ne. Jedli bodo sebe, ker so udušili teličko. Vdihnila je vodo namesto zraka. Zalita pljuča niso žgala s kisikom krvi. Tako se tudi začne. Nič stanje. Kaj pravite, prijatelj živinozdravnik, ali vemo, kaj smo? To vemo, ne vemo pa, kaj bomo. Res je. Prej, ko sem jedel kruh tiste ženske v Trenti; saj veste, kdor ne zna o sebi pripovedovati sage, jo pripoveduje tako, da je dvomno, a zame ne več: ponudi ti kruh. Pogostitev je pripoved o sebi. Čujte zdaj, kaj mi je to bitje pripovedovalo. Reklo je: Moje življenje je blazen greh. Vidim pa, da je greh tudi v vas. Zakaj, sprašujem, zakaj? Pisec ste, pišete resnico, jaz tudi, ta kruh je iz najbolj resnične moje besede, ki ga jeste.

Poslušam, ji rečem. In jem tisti sladki kruh. Jem in poslušam. Vse je čisto, ko začnemo, spregovori kruh. Najprej rečemo: Ma-ma. Pogled se ti iz zibke dotakne omare in jo osvojiš. Nered spreminjaš ritnično v red ali nered spremeni človeka v red: kredenca, stoli, omare, ki te straše, da jočeš v krčih in se onečejaš od strahu, te stolažijo v otroka-človeka. V tej linearno zamišljeni poziciji predmetnosti okoli tebe, iz te začrtane groze, ko je vse premo in brez zamejenosti, se skotališ po isti premici v neskončnost. Življenje, o življenje! Vse je pripravljeno, da te orazumi. Črte so sčrtane. Nered preme predmetnosti te utesni v naravo, ki se imenuje telo. Zastaneš v telesu, zapustiš ga lahko samo, ko pogoščaš goste, ko ljubiš in ko umreš. Jaz sem ga zapustila zdaj, kakor vidite in čutite, ko jeste moj kruh. Čisto drugače bi bilo z mano, gospod pisec, da sem prišla na svet. Orel, na primer, ste ga videli, kako plava. Ta je blizu Niča. Njegova duša in telo sta skoraj v istem razmerju. Orel ve, da je večnost, jaz človek, tega nikoli zadosti dobro ne vem. Še zmeraj dvomim: Kaj pa če sem samo mrha z nižjo naravo? V čem je vozle? O, vi moj Aleksander! Vozel je v redu in neredu. V zamenjavi pojavnosti. Skale, stihija, kakor jih imenujete vi, je tisti nered v človeški predstavi, ki ga je treba urediti. Urediti, res? Kako? Zdaj popremiva najin pogled tja gor. Vidite vrh? Vidim. Pojdiva z najinim pogledom tja gor. Ste? Ste že? Sem, kruh. Gospa, ste mislili reči, ker kruh poslušate. Ja, oprostite, sem že. Kako ste se počutili na poti sem gor? Oh, to je takó lahko, tako preprosto in tako naglo, da ne morem izraziti z besedo. Pa z občutkom? Kako bi vam rekel, saj sem že rekel: Lahko, lahko. Vidite. Zdaj pa pojdiva peš. Nate nahrbtnik. Greva, greva. Srečujeva plazove, nizko čepeče grme, ki odlagajo grme. Srečujeva ovčke, ki so tudi premo vódene, čeprav šibkeje od naju. Kamni so veliki. Glasove slišim. Boje se me. Strah je čutiti iz njih, ker sem tukaj. Više, prosim. Da, da. Začenjava pot z višinami. K nebu. Ampak kje je šele nebo! Tisoč šeststo metrov sva v mislih. Kje? V mislih, madonca. Da, da, misli so višine, dragi gospod pisec. Zdaj se bova učila tisto, kar ima vrabec od rojstva do smrti v sebi: višino, ki je misel, mi pa imamo namesto višine misli. Pojdiva, kar pojdiva više, više, gospod pisec! Madonca, gospa, kaj pa je to? Kaj je? Zadavljen postajam. To ni še nič. Više, više. Srečujeva skale. Tresejo se pred mano. O mojbog! Pod nama je del tega sveta. Dolina in reka, dno. Kaj je tam zdolaj? A? Plavam s pogledom v krogu. Zamahujem z nevidnimi krili v 360° C. Breztelesen je moj pogled, ki pa ga še zmeraj napaja moje telo. In če bi ne bilo telesa? Ali bi videl vse to? Ne! Ne bi. Največja sreča, gospod, je, ne videti vsega tega. Ker te potem to dno potegne navzdol. To dno je, rekla bi, magnet za nas. Saj orel, kajne, ki kroži po tej večnosti, ki pa sploh ni še večnost, temveč samo iluzija večnosti, saj tudi ta ptica, ki je prirasla na višine — ki so miselne, tako jih ta hip čutiva, ki niso preme v svoji perspektivi — saj kroži, ko da ima v sebi prvine začetka ali golega Niča; ta višinska misel torej, ki je porodila ptico, si je morala zase, ne za ptico, izmisliti telo. Šla je ponj tja dol. Zato telo odpade nazaj doli, ko se misel nasiti dna. Ni rojstvo tam spodaj, človek poteče

od tu, ali čutite? Tako natančno, gospa, da bi vam lahko to celó seštel v razumljivo vsoto. Tako lahko mi je zdaj. Le na pot, moj pisec! Greva. Pašteto in žemljo, bi prosil. Seveda, in čajčka imam. Boste tudi jajce? Fosfor je duhu potreben. V fižolu ga je dosti, v ribah. Kadar mislite, jejte fižol in ribe. Nate. Tudi jaz bom jedel, je rekla gospa. Glej no, ali morem zdaj reči: Bom jedla. Da, morate. V redu. V situaciji, kjer je višina in ni več misli, je spol nujno zamenljiv, ne po realnosti, ampak po pomenu. Pila bom čajčka, gospa. Da, ste se napapcali? Govorila sva v pomanjševalnicah iz globokega spoštovanja drug do drugega. Skale so vihrale proti zahodu. Vse tole, je pokazala ona nanje, vse tole bomo prebavili z mislimi, potlej bo pa sveta konec. Ne bo ga več. Ali zdaj razumete, zakaj trpimo? Zdi se mi, da. Ves ta apnenec mora v peč človeškega telesa, ves ta apnenec se mora prežariti v milijardah Kitajcev, Rusov, Angležev in Francozov . . . Da ne naštevam vseh tipov pečic. V bistvu so ljudstva pečice in nič drugega. To je pa zelo zelo nečloveško, kar ste bili pravkar rekli, gospa. Taka je evolucija, gospod, to potrebuje Nič, ne pa jaz. Jaz potrebujem samo vas, moške. Evolucija nam je dala vas v zabavo. Najbrž ste transmisija misli ali teh dobrih višin. Mi pa smo ta apnenec, ki ga oživite. Razvoj je zapleten računsko-fizikalno-kemično-duševni proces. Ne da se ga ugotoviti. Kaj, mislite, da ne bi rad človek ugasil luči, ki poraja tole sranje: živeti srečno. Kaj se pa to sploh pravi: živeti srečno. Ali vi veste? Težko, da bi vedel, kaj določenega o tem. Živeti srečno se sploh ne da. Edino, kar se da, je živeti tragično; torej: spreminjati tele skale v miselne procese, ki jih potrebuje bogve kdo in bogve zakaj, vse drugo so bilke, ki naj bi zaustavile ta, za nas res zelo nesrečni proces. Srečno življenje so si pa izmislili na televiziji, že prej, ko ni bilo TV, pa norci, ki so, kot midva, šli iskat misel . . . Smisla ni. Samo prebava je. Me razumete? Neznanska prebava. Ob tem delu smo toliko napredovali v čustvu in samozavedanju, da smo spoznali nesmisel tega početja: spreminjati te mogočne sklade v misel. Zato je misel večna. Nikoli je ne bo zmanjkalo. Nič je ne bo zrušilo, tudi če se nam končno v naši lastni tragediji posreči zavrteti stikalo svetlobe in drugega. Misel bo. Toda to ni noben smisel. Oglejte si zdaj svojo misel: ali ima kakšen pomen za vas? Ali lahko, recimo, živite — no, ko smo že pri življenju — manj tragično? No, vidite. Misel je najbolj popoln nič, ki poraja vse. To je čista resnica, vse drugo, ko bova više, boste doumeli kot popoln polom človeka in njegovega predhodnika. Tukaj se ne da nič rešiti. Bolj ko rešuješ, bolj zapletaš. Mora se razvozlati samo od sebe, in to tragično. Čim bolj tragično. Potlej je pa v žrtvi pomen ali smisel? Dolgo sem mislil, je rekla, da bi bil morda v tem kristal psiče sledi, rečem vam, ni je. Če bi se Zemlja zavrtela proti zahodu, bi bila tragedija morda komedija, kaj vem, morda bi komedija bolj ustrezala, ali pa je to komedija, pa smo se je mi že takó naveličali, da je postala mora in tragedija. Jaz nič več ne vem, gospod pisec. Ali bi še čajčka? Meta je. Pomirja. Moj mehur je potlej tako lepo miren. Nimate pojma. Tako brez bolečin odlijem. Pa dajte! Jaz pa odtakam glasno. Zaradi davno opravljene cistoskopije imam luknjo široko; gre ven,

da se sliši na kilometre. Morda bo meta res utišala to, srečen bi bil. Vidite, ko ste rekli, srečen bi bil, sem pomislil na milijarde let našega razvoja. Tudi dinozavri in druga zverjad so imela nedosegljivo za srečo, ko pa so nedosegljivo dosegli ali celo presegli, so bili v hipu sredi tragičnega razpoloženja. Zato je prav, da se nam Bog izmika. Naj ga doženemo. Kaj bo? Dolgčas, gospod. Zato je prav, da je vse tole nesmiselno, kar počnemo. Morda, rečem. Dvigniva se, otrok moj, je rekla ona. Pospravila sva drobir kruha in jajčne olupke. Pot je čakala, da naju povleče kvišku. Sursum! Začela sva pešaćiti. Marsikaj spoznaš, ko hodiš. Spomniš se na reko, ki pešaći do morja, in ti pride slabo. Tisočletja peš, peš, peš. Kako se počutite? je vprašal ona. Veste, da sploh ne čutim več telesa, vlačim pravzaprav specifično težo svojega duha. Da, da, je govorila ona. Še morava navzgor. Na vrhu mi boste razložili, kaj čutite in mislite. Ona je zadišal po potu. Cunje na nji so se vnele. Tudi na meni. Gorela sva in cmarila blago. Ni se hotelo vžgati. Ni. Lezla sva v višino. Specifična teža se je jela spreminjati. Tako, pa sva tu, kjer je veduta buona e bella. Si, sem rekel. Queste Alpi, je pokazala na špice. Si, sem rekel. Buone Alpi. Sie. Pogled je krožil v zadnjo stopinjo kroga. Telesa sploh nisem več imel. V višinah ali mislih ga človek izrine iz sebe. Vrže ga stran. Ni mu potreben, ko pride do misli, ki je višina. Gledala sva svoje noge, roke, trup, ki se je raztegoval po tleh. Nekaj utrujajočega je prihajalo v misli iz te stare, ožgane kože. Kakšno je tole onega, je rekel ona in se posmehnila svojemu telesu. A ne, sem rekel. Vidiš, otrok moj, je rekla on, tu pa ni mesta za telesa, zato je orel dobesedno čista misel. Potežkaj ga! Primem ptico; če ima, ima kilo. Kaj praviš zdaj? Pravim, da so ta razmerja pravilna, človek tu zgoraj bi tudi imel samo kilo. Saj jo tudi imava samo kilco. Res, misel in človeško telo sta v Alpah 1 : 1. Kakšno fenomenalno odkritje! To ni še nič, je rekla on. Vzletite malo in pripovedujte kaj, zdaj imava čas. Glejte dno spodaj. Tremo imam, sem rekel. Zakaj? Kar govorite, brez skrbi za jezik, nisem organ za te reči. Meni lahko rečete, da je miza Tisch, riba Fisch. O. K. Plavam, gospa. Zrak me nosi. Res sem lažji od snovnosti, dasi sem še zmeraj v bistvu telo. Kar me pa najbolj razveseljuje, je, da ljubim, da čutim z vsemi temi ljudmi isto čustvo; da sploh ne morem biti sebičen; da bi kar naprej nazdravljaj in prekipeval nad ljudmi, ki so tako čudoviti. Kjerkoli že so. Ljudje, oh, ljudje so moji bratje, sestre. Kako škoda je za vse tiste, ki jih nisem utegnul imeti rad! Tako, gospod pisec, tu bova naredila konec veselju brezsnovnosti, pogovor mora steči s hojo skupaj nizdol. Ne, gospa, pleace, molim vas, prosim; spet bom postajal človek, kako naj živim? Saj imate višino v glavi. Njo poslušajte. Misli so isto kakor tale višina tu. Zato ja imamo ta organ, ki proizvaja višine. Premalo je vsega tega, premalo, gospa. Jaz bom spet postal težak osemdeset kil, redil se bom, z mislimi bom pa štel stopnice na blejskem otoku. Morava dol, moj otrok, hoja nizdol je strašno koristna, boste videli. Pogovorila se bova o življenju na dnu. Zdaj, kajne, ste okusili nebesa, zdaj, kajne, ste bili blizu Niča; videli ste, da je Nič lepota in dragocenost, ki nima primera v zgodovini nobenega veka. Zahvalite se mi. Hvala, spoštovana gospa, če je kaj ljubezni vrednega,

potlej je vaše vodništvo v ta kraj. Please my Kind, please. Pridite sem, razjočite se na mojem telesu, ki je reka Jordan. Krstim vas in pošljem v puščavo poslušat splavljene duše. Šel sem k njej in se sladko raztogotil. Kikiriki, kikiriki, sem kričal. Glasovi so bili joki pomešani s smehi. Vse skupaj pa je bila prosojna toča, padajoča na zemljo. Pojdiva, me je povabila. Spravila je svojo moškost v rove v bokih, tam nas imajo te ušive candre spravljene. Hotel sem ostati v višavah, z orli in kragulji preletavati vinograd našega kraljestva, pa me je pograbila, ta psica, in me vrgla na cesto v prah in med konjske odpadke. Kaj pa misliš, pankrt, se je drla, da boš živel brez posledic življenja! Lepo je gavzniti in se posprehoditi po robu Alp, težko je pa popravljati zablode svojih staršev. Midva, pankrt, se bova malo pogovarjala zdaj. Hitro pokonci! Vstanem. Prah se me drži in me žre. Vidiš, otrok moj, je rekla, zdaj bova pa odplačevala zablode naših očetov in mater. In te so? Pojdiva! Vdirala sva se v svet življenja. Življenje pa je snov. Imamo človeško in nečloveško snov. Hudič je to, lesti v snov. Vidiš, otrok moj, preden odideva z Alpenlanda, morava svoji ljubi mami vrniti mir, ki pa ga vrneš le tako, da prevzameš njen nemir. Moja in tvoja mama, otrok moj, sta vrgli iz maternic veliko višin ali misli, ki si jih bil ti pravkar okusil. Bili sta sebičnici in neorientirani. Nikoli se nista povzpeli h Gospodu. To je po žensko, kaj hočeš. Gospodarji žensk so tvari. Tvar mora vznemiriti tvar. In ko se sproste v intenziteto, se spozabijo in zamenjujejo misel z dnom. Lastnim najprej. V tem je torej točka vse tragike, ki sledi. Stik z Ničem je orgastični hip. Porodi zasnovo sebe. Ne moreš pa potlej dojeti, da je človek v tebi, ki se začanja odštevati, in da je potreben za spremembo sveta. Rad bi bil samo v nenehnem stiku s hipom Niča. Zato, sin moj, si ga tudi tolikokrat vržeš. Samo zato. Bodi vesel, da nimaš vselej pred seboj maternice. Ta bi takoj sprejela nalezljivi hip in začela oblikovati večni, nerojeni in nedokončani nič. Vidiš, moja in tvoja mama pa sta zamenjali, neorientirani, kot sta bili, nastajanje, in se raje odločili za trenutke, ki pa ne smejo nekaznovano mimo. Zakaj? Zato, zakaj. Človek mora dejavno, dejavno je pa lahko samo tragično, uresničevati zamisli o predelavi vsega grobega in stihijskega ali zemeljskega. Stihije so neurejene ali karcinomske tvorbe, zato je rak ozdravljiv samo tako, da premagamo ta svet s preobražanjem. Nič ne more biti ravnodušen, če se mu odtegne sila, ki je On; On pa lahko metamorfozira samo prek človeka. Tu ni neposrednih odnosov iz razlogov, ki so nedojemljivi. Stihija žre stihijo. Potem smo mi v bistvu to? Da, otrok moj, to in nič drugega. Misel ne more uničiti misli, me razumete? Popolnoma. To je zelo kompleksno. Rešitve so iskali že v delnem zadoščenju, teh pa ni, to so samo prelaganja na ramena, in to občutiva zdaj midva. Najini otroci pa bodo čutili vas in mene. Nobena generacija ne bo toliko pri močeh, da bi sama to stihijo spremenila v red. To so bremena, da. To so dolgovi, ki so obenem tudi resnica. Kar se dogaja, je samo tragedija tvari, ne pa misli. Gospa, gospa, zdaj sva že na dnu, ali boste še kaj povedali? Še: pozabiti skušajte, kje ste bili, ker boste odlagali breme kot vaša mati. Ne! Roditi hočem ljudi, ki bodo sprejeli to resnico molče in jo reševali z vneto. To se vam ne bo dalo. Vsi smo v istem

odnosu do stvari: uničili bi jo že, toda ljubili je ne bi, trpeti je treba z njo in jo odreševati muke premosti. Gospod moj, na svidenje, čuden je moj kruh, ki ste ga jedli, verjetno na pogled in posluš celo zmeden, neumljiv; je pa kruh, kruh, kruh.

VI.

Iz sprejemnika so vrela poročila o državi. Rekli so, da je velika, mogočna, dobra, nekam slaba, skoraj zelo slaba, slavna zato, ker je slaba, dobra, mogočna, bo, bo, bo, vse bo še dobro, bo, bo, bo. To so bila poročila. Živinozdravnik je premišljal o vsem tem, kar sva mu jaz in gospa nasula v sluh. Videl je od tolikega govorjenje po troje, toliko sva ga indignirala. Ni vedel, da vsak njegov obisk naredi toliko hrupa in nereda v tvareh, ki so vse do zadnje življenje. Skale, kaj pa so to drugega kot življenje. Pa mi, kaj smo drugega kot skale. Stihija! Na začetku urejanja smo. Pa prav, prav na začetku. Jaz nekaj drugega občutim, gospod Anton, ko zapustim vas, hišo, hlev. Ali hočete, da vam povem? Zdaj, kajne, ko sva odšla, ko sta vaša spremljevalka v Alpe in njen soprog ostala sama, sta ravnala z nama, kakor midva z njima. Vlačila sta naju po svojem miselnem sestavu. Najprej: kdo sva. Kdo sva na papirju, že vesta. Papirji so legitimacije, šole, potni list. To so papirji, ki ti pridejo prav, če te hočejo ljudje martrati. Ne morejo te pa, če jih imaš. Ne morejo, če si »dipl.« inženir. »Dipl.« je važna stvar v človekovem življenju. Ljudje radi mučimo drug drugega do smrti. Smrt ali muka je stimulacija človeštva, dragi Anton. Ali veste za to ingerenco? Ne. Tako je to. Greš, kjer koli greš. Pade ti z roke ali na roke kakšna reč. Ljudje vidijo. Ti vidiš. Kako komu drugemu. Ne boste rekli, da ste ravnodušni. Četudi ste bolj ko jaz zbontonirani — jeste menda z zlatimi žlicami. Ne gre za to. Za to gre, da gledate tisto reč, ki pada na koga, jo zijate, zijamo pa z usti. A? Zijam jo, zijam. Zakaj, Anton, no, le zakaj, povejte! Zato, ker bo rekel au, zato, ker bo ratal rdeč, ker vidi, da ga vidim, da ga boli. Boleti je lepo. Meni se zeleno dela pred očmi, če koga boli. To je mentalna rast, Anton. Vsak uspeh je zelen, ne veste? Ampak, kaj že sva hotela, ja, ja, ja, tole. Boleti. Zakaj, mislite, nas stimulira naša in tuja bolečina? Čim hujša, lepši uspeh. Glejva, kako kaj konec jemlje. Nikoli se ne moreš odpovedati pogledu na smrtni nogomet. To je bogovsko. Ni ravno krasno za tistega, ki brca svojo lastno glavo po trati življenja. Ta nogomet čaka vsakogar: človeško glavo in zeljnato glavo; vsak se brncne v gol in je 1 : 0. In to je po tej konci tekme. Hočete videti to? Zdaj razmišljam, gospod Anton, ali je prav, da to hočemo videti. Kaj je ta naš rastni hormon, ta žleza ščitnica? Uzus? Tega ne vem. Jaz sem živinozdravnik. Vidim krave v klavnici, ki sem jih zapisal za strel v čelo. Krave to dobro vedo, kdaj jih odpiše misel. Nosilec misli pa je, po našem občutku, le človek. Vzemiva, da je tako. Nič polemiziranja v to smer. Misel zapisuje, odpisuje, multiplicira, diferencira. Ko se srečujemo s kravami tam spodaj v klavnici, saj veste, kje to je. Vem. One me gledajo. Gredo s pogledom, ki je gobec, po meni. Zadnji sem, kajne, ki imam videz življenjskega

travnika. Pogled se pase gori, doli po meni. Včasih mislim, da mislijo: prišel bo veterinar in te dal odstreliti v klavnici naših misli. Zdaj: kdo je klavnica? Klavnica so misli, kdo pa drugi. Misli so z drugimi, religioznimi besedami povedano: klavnica. In tisti, ki ostane, poje snov metabolizma ali misel. Zakaj pa, mislite, sploh še živimo? Jemo, kajne, svoje vzdihne in izdihne, poslednje v njih je zavest, ki je nerojena in nedokončana. To je. V trpljenju ali mučenju, v zlu mit einem Wort je čisto navadna akcija, ki se razvije v prihodnost. Zlo je sicer preteklost, je pa naša prihodnost, ker je akcija. V zlu torej ni nič zlega, ampak je nujnost vsega našega, vas in mene, gospod Anton. Trpljenje je torej samo posnemanje globljega pomena. Bistva. Zlo je izzivalec tega bistvenega. Brez zla bi se ne obdržali niti sekunde na tem svetu. In tu je zdaj vsa podoba našega bivanja. Če pobijemo po nedolžnem celo družino v spanju: phphph, ckckck. Ena, dva, tri, štiri, pet, je to hudo, je to strašno, ali je? Je. Zares nedolžne. Sinoči so se še pogovarjali o izletu k Niagari, čutili so dih vođeno prosojne tančice. Našega Otona Župančiča slap. V prisluhu in besedi slap, slap, slap, sredi samotnih sten, pajčolanih pen, slap pada, pada, pada. Ali ni to lepo? Človek zares čuti strnec in drnec vode s svojim telesom. Dalje: molil si že očenaš in angel varuha; našega očeta, ki je zunaj nas, kakor pravi Krišna, ampak je On, torej smo mi On, ki je trajanje. Ne vem, dragi živinozdravnik. Ob priliki vam povem. Vseeno je, če poteče iz krav, isto trajanje je to. Očistil si se, kajne, v vodi Jordana, biblijski narečni skupini, ko si molil k Očetu. Kaj pa Oče, ali te je slišal? Slišal. Vse je slišal, slišal, dragi pisec Anton, slišal in dopustil, da vas je čiste, orošene od jutranjega prebujenja, pobil izzivalec bistvenega. Ali jih je torej ljubil, Oče? Res je, da jih ni ljubil, še bolj res je pa, da jih je veliko bolj ljubil. Zdaj so nemi. Leže tam v cajtengih. Na prvi in na zadnji strani leže. Kup mesa, stolčenega v tri. To gledamo. Ali radi? Radi, gospod Anton. Niti enega ni na tem svetu . . . Ni svetnika, ali veste, kaj to pomeni, ni ga, ki bi tega ne gledal rad. Boste morda rekli: Jaz pa sem ta, ki tega noče. Ni res. Vi to hočete, ker nočete. Nočete pa, ker ste že hoteli. Moramo to videti, ker živimo od tega, Herr Schriftsteller. Zlo je ščitna žleza, iz nje curlja na človeštvo rastni hormon. V zlu je, kot sva že rekla, vsa naša prihodnost. Skozi zlo se nam je razodel tudi Jezus. Ali se nam je, skozi, kaj vem. Cev za mleko? Bo že držalo, da je v trpljenju resnica, bistvo. Če je kaj pričakovati, je pričakovati samo to. Hitlerjeve fabrike so nas učile ljubezni. Malo trdo, a le toliko, da smo se vrnili k bistvu človekovem. Mislim na Hitlerjeva iztrebišča. To zlo, ki je prepljusalo vse geografije in morfologije, je izzvalo trpečega duha ali zavest v nas, ja? Ja, tovariš živinozdravnik. Gospod! Ta zavest trpečnosti pa je akcija. Dobrote? Ne, zla. Zla, duša piščeva. Zlo je bistvo vsega. Zlo je središče, je ego. Zlo vzdržuje dobroto ali videz dobrega. V resnici je pa ego . . ., no, kaj mislite, ko že pišete knjige, kaj je? Je, je, je. Je ljubezen. Ego je središče vročega. Pa sva v bistvu. Vse skupaj je groza, groza ognja. Prav je imel Balantič, ko je rekel, da je zaplapolal v resnici; počutil se je v bistvu. Za to gre. Človek potrebuje čistost žrtve, čistost. Zato zlo,

kadar izbira, ne izbira provokatorjev trpečnosti, reciva politikov ali spitanih generalov, ampak otroka, ki ga nosi po svetu čista kaplja pogleda; čimveč otrok. Ko me krave popasejo s svojim pogledom tik pred odhodom v kri, me popasejo pravzaprav kot polje, misel je polje, saj veste. Vse druge se zazro v to, ki odhaja k središču bistvenega. Vročega. Vroče ne more brez nas. Vidite: tudi krave imajo svoj užitek v žrtvi. Žrtev povsod stimulira živo. Da: naše življenje je hijenijada. Moramo jesti trupla, da se prehranimo. Ali bomo kdaj uspeli to hijenijado premostiti? Sprašujem. Ne, odgovarja živinozdravnik; bistvo živega, vročega je uzakonjeno in teče v krogu. Je izbor. Ego želi najboljše, kar pomeni, da smo prisiljeni gojiti vse vrste športov. Športi so očiten odsev naše globlje narave ali izbora, ki pa je s stališča etike asocialen program bistvenega. Povejte mi, prosim, ali se da to preiti? Ne, nikoli! Sam Jezus, ki je bil Bog, je moral skozi mlin svoje lastne ljubezni. Žrtev, dragi Anton, bo vsak dan več, vse bolj čistih in na videz nerazumljivih. Vse več je namreč Boga. Žrtev je ljubezen, sva rekla. Z njo bomo uredili stihijo. Skale, dalje puščave v Afriki, Aziji, pušče v pijancih in drugih primerih. To je tisto. Ljubiti ali preljubiti je treba stihijo; ljubezen pa je red, smisel. Osmisliti je treba tvar. Za to gre. Vsaka samica ki ljubi, vsaka samica na tem svetu je provokator muke. Ženske so zelo blizu Jezusu. Ko bomo kdaj vse tole pregnetli s krvjo muke, bo svet odrešen ali urejen. Tedaj ne bo več potreben ne človek ne krava ne ptica ne gm. Za manj trpljenja je nadvse potreben papir: če imate obmejno prepustnico, ste zadeli na tomboli liro. Končno: kdo pa rad odrešuje pijanske puščave, povejte mi. Pokažite mi ga! Jaz ne. Vi ne. On ne. Ampak to prekleto trpljenje in smrt sta tu. On je vpil v predsmrtni viziji: Naj gre ta kelih mimo mene, toda samo, če ti hočeš, Oče. Oče, vroči ego, pa je rekel svojemu sinu: Njet! Sin je moral trpeti, provokatorji muke ali smrti, ki jih je bilo več sto, pa so se odgnali v ta svet z velikim užitek. Nihče ne more reči, da je Ana ali Poncij Pilat zakril pogled, ko je Sin velikega Ega jemal telesni konec. Telesni konec je tudi duhovni konec, sem rekel. Je, je rekel živinozdravnik. To je res, samo še prej o Sinu in kelihu. Sin je videl radost, ki jo je njegovo uboštvo vžgalo v velikih in ubogih. Žalost in panika, ki je povezala v eno njegove najbližje, pa ga je navdala z močjo, da je prenesel smrt dovolj jasno za čas in okoliščine. Če vas razumem, gospod živinozdravnik, je smrt . . . No, recite! Smrt, pa ja ni to največja sebičnost? Ne recite, gospod, da je to res! Ne recite! Samo tega ne! Ne, ne, ne! Zavila sva na kolovoz. Volkswagen je zaneslo v grapo. Res je, na žalost je to res. To je višek življenja, smrt. Smrt je seme. Življenje ima te zakonitosti, dragi Anton. Ko umreš, pride iz tebe seme življenja. Kakšno? Tisti poskus s kelihom pa, ki naj bi šel mimo, je seveda blodnja; ne more mimo nikogar in ničesar. Niti mimo Boga. Ne govorite tudi o odpravi zla po dobroti. To je nemogoče. Zlo in dobrota je eno in isto. S papirji, če jih imate, je pa precej lažje na svetu. Tam v Trenti vedo, kdo sva; vedo, da sem jaz živinozdravnik, vi pa pisec Anton; toda zdaj je nastopilo tisto stanje, ki ga imenujemo: trganje od tal. Plavanje. Ugotoviš, kdo je kdo. Kaj zdaj? Oba zdaj otipujeta sledi z občutki. Poljubljata tla, kjer sva stala. Tam naju je nekaj

ostalo. Tam v Trenti. Vohata. Vonji najinih oblek, prepojenih s panseksualizmom in znoji pod pazduh, vratu, čela polegajo po trentarskih hribčkih. So tudi hribčki v Trenti. Sledovi glasov, zvoki besed. Po teh se gre v človeka. To so poti. Da. Potlej reče ona možu: ali se ti ne zdi nekam znan? Mož malo pomisli, ali išče po spominu moj pogled. Spomni se ga, spomni. Ja, reče. Moj pogled mu nekaj pripoveduje, toda možak nima za to posluha, kaj mu pripovedujem. Nima ga, pa konec. Ne sliši mojega pogleda, ki pripoveduje zgodovino bivanja. Bivaš, kajne, kakor pač bivaš. Bivanje je bilo zmeraj pobuda za ugibanje. Uro, morda že več zbirata ostanke najinega obiska. Kjer koli sva bila, tam sta zdaj onedva. Šnofata. Šnofa tudi tisti pes. Ali ga slišite? Potlej reče on: je račun! Gleda v potrdilo za naplačilo injekcij, poti. Misli: To ji je dal tudi dosti injekcij. Na glas ženi: Ji je pa tudi našpikal tistih. Ji je, reče ona, pot je draga. Omagovala je v megli razmišljanja. Ni čudno, da je mozeg siv in bel. Trenta je tule, Trenta ni tam. Mož jo odreže kos s pogledom. Je rekel tisti, ki — a ni rekel, da je, čakaj, kaj je že rekel — ni pil kave, da je bil enkrat že tukaj. Ja, je rekel, reče ona, reče mehko, tako da že lahko rečemo: Mehko. Glih mislim, glih gledam. Pisal je. Kaj? A ni bil dol? Dol je bil. Tisti je. Tisti. Kateri tisti? Tisti tisti, je odgovorila, ki je hodil mimo hiše in je pisal. V sebi imata vonj tega davnega človeka. Nihče ne ve, kaj je pisal. Pisati, ali ni to nekaj strašnega! Čudnega. Pisati! Pisati! Pisati! Ponavljajte za menoj, gospod živinozdravnik! Pisati, pisati! A? Spolno občevanje, nekaj takega. Ne, ne. Čakajte: pisati, pisati, pisati. Čudno. Ne veš, kaj bi to pomenilo. Strašno pa je. Vidite, kakor midva, sta tudi onedva zagrebela hitro to besedo med drugo, raztresene in žive v tej molčeči pokrajini. Nekoč sem bil tukaj. Nisem se je spomnil živinozdravnik. Besedo pisati, govoriti, je vstajenje, natančno tako je, sem rekel; Bil sem vesel. Zdaj pa nazaj k njima! Ko sta spoznala, da se ni mogoče po eni sami oznaki — pisati — vrniti vame, sta iskala druge, raztresene in žive v tej molčeči pokrajini. Nekoč sem bil tukaj. Nisem menda ob vsaki priliki čeval: Pišem, pišem, pišem; govoril sem menda tudi bolj razumljive in delne simbole o samem sebi. Sem. Poiščimo jih s spominom: tem psom v nas. Voham duše. Onedva sta se že zagotovo prikopala do natančnih podatkov. Sta se že? Še majčkeno, gospod živinozdravnik. Zdaj sta se pa že in z njima jaz: začel sem se zbirati v eksplozijo besed; spomin, ta pes jagrski, pa je vlačil, vlačil skup. Pa mislijo ljudje, kar je rečeno, je rečeno, je večno, vzame eter, je rekel živinozdravnik. Pa ni res. Beseda je rojstvo. Zgolj rojstvo. Beseda nikoli ne umre. Ta snov je večna snov. Lahko jo pozabimo, lahko jo naš jagrski pes zgreši za tisočletja, nikoli, ali čutite, Anton, pa ne zgine kakor. Pripravljaj sem se, da izbruhnem prefinjeni žar. Spomin je bil že zbral vse. Vse je tu. Zdaaaj! Prišel sem s Koroške. Tja sem šel. Karantanijo. Poznate to knjigo? Dobil sem štipendijo. Konfidenti so se me ogledali skozi naylon nogavico, preden so mi dali denar. Veste, Koroška, to je moj Pariz, Louvre. Grem neke noči po pleterskem parku. Kadar pišem, nimam pokoja. Menda je to razumljivo: iz besed nastajajo cvetovi bivanja. Hodim po parku. Sove

me ogledujejo. Voda ščije samo sebe. Dolenjska je s svojim videzom pod gladino prve smrti. Sladkor v krvi mi narašča, zakaj harmonija je sladka, sladka. Blizu govejih popadkov sem. Če bo še kaj sladkorja pricurjalo iz občutkov, bom začel jesti travo. Trava mi diši in sem že pomalem lačen. Hodim semintja. Na mrliče sploh ne mislim. Na gobe mislim, ki diše v bližini. Zelena golobica tako spontano zadiši. Kartuzijanci molijo. Pojejo po gregorijansko. Pravijo, da je to Bogu všeč. Bogu je všeč vse. Poslušam, kako blagoglasno pojejo. Nežno. Res se nečemu približujejo. Morda strdi, ki diši iz žnidaršičev. Strd diši tako biblijsko. Morali bi jo z gregorjanskim petjem počastiti, ko jo jemljemo iz panjev in ko zadiši. Oni pojejo tam spodaj, zbrani okoli oltarja, ki ga je darovala madame Pompadour. Znani in veliki ljudje podarjajo revežem božje mize. Kaj, tisto tam postaja zgodovina? Tako je, gospod živinozdravnik. Sama zgodovina, nič drugega. Primerek miru, ki ga hodi gledat na tisoče hedonistov. Ti sprašujejo: Ali ne jeste nič mesa? Ne. Ali se smete namazati s kolonsko vodo po britju? Ne. Pijete pa ja žiher? Pijemo pa žiher. Pa notri morate biti. Notri moramo biti. A mleko žiher pijete? Mleko žiher pijemo. Mm. A ven ne smete? Ne, ven ne smemo. Aj, je poj kakšen živlene? Ni, kdo je pa rekel, da je. Maršira bataljon hedonistov po hodniku, gleda in se zgublja s svojim travnatim umom po labirintu preprostega četverkotnika. A opolnoči vstajate? Opolnoči vstajamo. Kam pa poj greste? V cerkev. Kaj pa tam delate? Molimo. Koliko časa? Dve uri. Kaj pa poj? Gremo spat. Do kdaj? Do pete jutraj. Pa ob petih? Gremo k maši. Kdaj pa poj jeste? Ob desetih dopoldne. Ali bi ti zdržal, Marijan? Jaz ne. Jaz tudi ne. Kaj je pa ta slika? A je stara? Sem slišal, gospod pater, da spite v trugah, a res? Ne, niti ko umremo ne. Poj pa lažejo ljudje. Sem slišal, gospod pater, da pogostite vsakogar, ki pride v samostan. Pater molči. A res daste vsakemu dva deci in domač sir? Pater molči. Veš, Marijan, meni bi se pa zdaj dva deci prileglo. Kdo pa je tistile? Tisti je pisatelj. Kakšen pisatelj? Pisatelj, a se niste nikoli učili, kdo so pisatelji? Nikoli, pater. Pisatelji so Cankar, Jurčič in tovariš Potrč. Ta pa ni tovariš Potrč. Pisatelji se rode. A se je Jurčič rodil? Gospod pater, a sir sami delate? Sami. Koliko krav imate? Blizu štirideset. Potlej je pa dosti sira. Taka, vidite, je ta sveta zgodovina. Mir, ki je brez vrednosti za ta svet. Samo še izmišljotina miru. Danes, dragi živinozdravnik, ne moreš več misliti na svoj dušni loj, koliko več ga boš imel, če se boš zaprl med zidove in kluboval grozi, ki nas stiska. Ven je treba, uprizoriti je treba izpad iz srednjega veka in živeti skupaj z nami, ki škripljemo od napa. Sicer so vam pa rešili življenje. So. Mnogim. Naj bo zapisano: minister za slovensko kulturo so bili dolga leta kartuzijanci. Tam torej, v tistih nočeh, me pokliče enkrat moj oče. Dolenjska navidezno spi. Patri pojejo po gregorijansko na čast čebelam in medu. Oče prihaja v subjektu prisluha. Pojdi, mi pravi, ti usrani snob, pojdi malo na pot, razmišljaj, če se ti da. Na primer? Od Pariza ne boš živel, živel boš od krompirja, pokojnikov in drugih takih reči. Oče, mu rečem, bodi malo bolj natančen. Kam naj grem, da bom živel? Snob usrani, kam? Duh Sama ti govori, Koroška, pokristjanjena

Koroška, z drugimi besedami: z ideološkimi naboji ubita dežela te kliče. Kaj je to? Gledam, poslušam. Take čudne besede, zame, ob tejle uri. Tri zjutraj bo. No, tako se je začelo. Začne se zmeraj z atako. Ataka je začetek operacije. Potlej so se me konfidenti ogledali: ti, oni. Nekega dne pa me pokličejo, dajo šilinge in sem šel. Popotujem po deželi, ki so jo v imenu Jezusovega duha stalinizirali. Mirno je, so keusch und gesund, die Leute leben gut, njihove duše nimajo niti grama revolta več v sebi. Vse je pripravljeno na zločin in usmiljenje. Grem k sv. Modestu in ga vprašam: Sv. Modest, zakaj ste stalinizirali to deželo, deželo našega duha? Sveti Modest se najprej skrije v zidove strašne starosti. Hodim gor pa dol, gledam orgle, ki so pomagale utišati pesem uporništv. Sveti Modest rije skozi zidove, misli, da mi bo ušel. Pridi ven! ga pokličem. Pride. Povejte mi, sv. Modest, kaj ste naredili z duhom te dežele? Zatolkli smo ga, prizna. Umorili, rečem naglas; stari zidovi se stresejo, skup jih veže kri umorjenih, in če kri budiš z glasom, zmeraj oživi. Umorili, ja. Zakaj, sv. Modest? Kako naj vam to povem? Glejte: srednjega veka po mnenju mnogih ne bi bilo treba, a je bil; tega veka, v katerem ste zdaj vi, pa po mojem ne bi bilo treba, a je. Tako bo šlo to dalje. Vsi pa se bodo s svojimi pogledi čudili nazaj, kaj smo počeli. Počeli pa smo to, kar vi zdaj: stalinizirali. Umor bo še dolgo, dolgo metoda za napredek. Sveti Modest, dovolite, da vam rečem: svinja. Tako sem hodil, razmišljal, bolno razmišljal in prebujal okamnine. Prebujal ne bo držalo. Človek se rodi žival. Z vsemi nogami je žival. To se mi je enkrat odprlo pri frizerju. Me cvika, Toni, cvika tiste antenice laskaste, jaz pa buljim v škarje, krtače, britve, jermen za brušenje. Buljim, pa mi pride: kdo je pa Tonija pravzaprav oblikoval v frizerja? Oblike! Tele oblike tule pred mano. Škarje, britve, jermenje, mašince za na balince. Oblikovale so ga stvari, ki imajo določeno obliko. Kdo je pa tem stvarjem, ki smo jih bili pravkar našteli, dal obliko? Empirija! Milijsletna empirija. Tisoče, desetisoče let izkustev z obliko je porodilo človeka. Človek stvari, stvari človeka. Oblike nas navezujejo nazaj. Mi za zdaj proizvajamo samo oblike. To je šele začetek nečesa. Mi hodimo nazaj. Samo pogledaš, reciva, škarje, misliš, no ja, to so škarje, dojameš obliko in jo poimenuješ; a sploh veš, kje si tisti hip, ko si to zinil. Ne. Ne veš. Si v sto in sto letih, si v času, ki je to rodil. Poglejte, gospod živinozdravnik, čas je nekaj, kar lahko indentificirava za misel. Misel rodi obliko, besedo. Beseda postaja še večja beseda, postaja mesto, letalo, tank. Čas torej si je izmislil tudi nas: mene, vas. Rasti morava. Rasti. Midva sva oblika misli ali časa. In tudi midva sva samo čas in misel, tudi midva rojevava oblike. Tako nastajamo. Čas ali misel nas je izvrgla kot nepopolnost. Na začetku sva živali. Šele ko se po oblikah posprehodiva nazaj v tisočletja, ko se naju dotakne smisel — če je smisel — začneva svoj razvoj v smeri, ko vzhaja človek. In smisla je toliko, kolikor ga potrebujemo; toliko ga je, točneje, da ga ni preveč. Nesmisel pa je prepotraben antipod. V bivanju sta bistveni samo dve obliki in te bi človek končno že lahko dognal: smrt-življenje, smisel-nesmisel, radost-obup, veselje-žalost... To so čustvene premise istega pola. Vsaka ima

svojega stvarnega antipoda. Zato Bog je in zato tudi Boga ni. Je samo čas-misel-duh. Iz njega smo, vanj odhajamo. Kar primemo: prst, kamen, pesek, voda, zrak, vse to je misel ali čas v svoji obliki. Zato je tudi smrt samo oblika. Tragična? Nikakor! Vesela, kar se da vesela! Ko sem to tam na Koroškem premislil, sem šele doumel skrivanje sv. Modesta v starih zidovih. Sveti Modest je tam zato, da nekako nedoumno predstavlja čas ali večnost. Večnost bi lahko izbrala kaj boljšega za svoj mejnik, toda kje naj najde. V nji je še toliko motnega. Toliko nedorečenega, nedotrpetega. Veste, kaj vse bo še to človeštvo moralo spoznati? Zakaj? Recimo: preden se bosta združila antipoda v celoto. Zakaj? Saj to je vendar proces združevanja, dragi moj živinozdravnik. Mislite? Vem, čutim. Spoznavamo vendar stvari zato, da jih uporabljamo. To niso majhne stvari. Prav zato je sveti Modest svet, prav zato. A tako? Mislite, da je on mrtev? Mislite, da so njegove besede in besede teh besed ali dejanja — dejanja so ja besede in nič drugega — mrtve? Dragi moj živinozdravnik: nič ni mrtvega na svetu, nič. Na svetu je samo življenje. Sveti Modest, ta krvavi ali nekrvavi mož, je živ. V teh zidovih prebiva in posluša in strah ga je. Strah ga je, da bi ga kdo poklical. Zakaj? Spregledati ga je treba. Zakaj. Zato, da bo zvedel, kaj je čas, kaj čas v resnici je? Izvabil sem ga iz zidov. S spominom sem ga šel iskat. Spomin pa, saj veste, odkriva prenapetosti v nas. Prišel je ven, sedel na klop, malce bled, tresoč se, skoraj kot. Kaj hočete? me je vprašal. Želim si z vami pogovora, sem rekel. Imam štipendijo, sem človek. Slovenec, če veste, kaj to pomeni. Nekaj bi rad zapisal o tem pokristjanjevanju tu . . . pred . . . Pišite! je rekel in začel hoditi gori in dol. Pišite! Pišite! Pišite! Bog, ki je in ga ni, kakor kdo hoče, in tudi če noče, je, ta Bog, ki je čas in misel in duh in še več, ta Bog ne bi smel biti preglasno ali sploh glasno navzoč v nas. To nas je združilo zoper tiste, ki niso vpili hosana; združevanje v to ali ono ime misli pa je skušnjava, ki nas je speljala v kri. To je vse. Sveti Modest, to je zdaj kaj. Skušajmo pozabiti, to je vse, kar morem ponuditi. Pozabiti, sveti mož? sem vprašal. Nič pozabljenja, nič! sem zavpil, da so stari zidovi zanemeli. Starčevski obrazi so se skremžili. Stara cerkev se je zazibala. Vstal sem. Pozabljam, odpuščajmo, dve poceni devizi, kaj? Dva denarja za kri. Za čas, misel, duha? Za pravi božji obraz? Ne! Odpusti se le skozi odkup v trpljenju ali potu svojega živega mesa; pozabiti pa se ne sme niti šivanka na tem svetu, niti kam sem včeraj pljunil. Kajti, če bomo kaj pozabili — samo šivanko, sveti Modest — boš spet prišel s svojim glasnim in hreščočim bogom in me pokristjanil. Tako sem govoril tam po Karantaciji, premišljal in hodil, se otepal ovaduhov, pil in gradil dimenzije sveta po svojih ubožnih utvarah, dokler se nisem zmartral in končno zaznal, da mi sledita sveti Modest in deželni glavar Wedenig. Spraviti sta me hotela k Türkisches Kopf in me najbolj prevratno pokristjaniti: zdrnil bi v prepad. Tedaj sem pobral svojo ubogo revščino in se skadil čez mejo. Z naglimi refleksi sem se potem odločil za Trento, kamor me je potem pospremil brat svetega Modesta v popolni ilegali. Tam sem potlej razložil predse tisto, za kar je sveti Modest predlagal, da bi pozabili: kri neozvočenega boga. Gledam

to kri in pišem. Beseda postaja meso. Miličniki me budno vahtajo, če nisem medtem postal agent. Lahko bi prišel čez Vršič sveti Modest po podatke o hidrocentrali in jaz bi jo gladko izdal. Miličnik iz Bovca hodi večkrat na teden v svoj rajon in se hudo ubada z mojimi špijonskimi nitmi. Tam ob Soči sem največ niti pustil. Miličnik me je budno vahtal: nastavil je pasti — jaz pa lop, v nobeno! Nekaj sem jokal o slabem socializmu, to je bilo vse. Sem pa, seveda, hodil po samoti, ki je neurejena, in jo urejal in se jo navajal. Navaditi se skal. Skala je groba misel, a je le misel. Nisi tako sam, ko prebivaš v Trenti in pišeš, pišeš. Nisi. Človek prvi hip občuti žejo po nemiru, a to je le teden dni, potlej pa je tu podoben trušč kot v New Yorku. Vse mogoče čveka in te zapleta v svoje zvoke in zvene. Moraš biti trden in sebičen, da vzdržiš pred to ustvarjalnostjo. Seveda sem sempatja tudi kaj rekel. Rečeš v trgovini, rečeš v hotelu, rečeš v trgovini. V Trenti so vse besede znane drug drugemu. Vsak ve na pamet melodijo sosedovega dober dan. Vsak ve za drugega, kaj zine, ko poje kosilo, ko se napije, in kaj zdahne v eter, ko leže spat. Vse je odprto na stežaj: človek in njegova hiša. Zato najbrž, da bi prišlo kaj noter. In še zato. Zato je miličnik, ki je mene vahtal, zinil kar koli, da je Trenta še isti dan in potlej ves teden ponavljala za njim. Prav gotovo, da so mi prisluhnili, piscu, znanemu Antonu, kaj govorim, kako govorim. In do danes ni pozabila Trenta, da sem ozmerjal tam neko gospodično. Videl, skoraj videl. Pa nisem videl. In tako. Hodim gori k skalam. Sam. Polagam sledi svojih besed. Kdo bi jih štel, kdo videl, besede, ki jih misliš. In tako. Srečam svetega moža, skoraj svetega Modesta. Rad jočem. Jočem, kako jih je slovenski narod fasal tam. In mi pravi: Meni je pa po vsem tem vseeno, kako berem mašo, po naše ali po italijansko. Bog je intervizija. No, no, čakajte, mu rečem. In mi pove, da mu je oblast, tale, naša, bovško-tolminska, njega dni dala iz hvaležnosti za nacionalno delo izplačilo v zajebavanju na kub. Mene tudi jebe, sem rekel. Nič kaj rada me ne prenaša na slovenskem teritoriju. Izplačilo, gospod fajmošter, če ste res kaj fajmoštra, je pa že v dolžnosti sami. Oblast, sveta nebesa, pa ja ne mislite, je oblast, gospod fajmošter, je izrod človeštva. Ali še ne veste tega? Ni vedel. Kar naprej je zatrjeval po papežu, da je vsaka oblast od Boga. Dejte no, oblast ni od nobenega Boga! Oblast je prisila nad nami v določene namene. Oblast je organizirano odvzemanje nedotakljivosti in hkrati narkoza in kirurški poseg za odvzem volje in drugih prvinskih danosti. Oblast, gospod fajmošter, je imperializem, je najhujše izkoriščanje človeštva in človeka; oblast je sveti Modest, oblast je bila nekoč možnost, edina možnost, da smo obstali, zdaj pa je to spona, ki nas davi in nas bo zadavila. Oblast je pot k sebi, pot k sebi pa je snovanje osebne moči. Preveč moči ali sile je danes na kupu. To je kot s tistim Modestovim Jezusom Kristusom: skušnjava za zločin. In mi kar naprej verujemo v silo, kar naprej tudi silo organiziramo, njene zastarele strukture nadomeščamo z novimi, zlato tele moči pa se redi in nas žre. Oblast je anahronizem, gospod fajmošter. Sleherna oblast. Oblast je preživeta možnost za obstanek. Zdaj smo, takrat pa nismo še bili. Ali jo bomo opustili, oblast, ali pa ne bo nikoli nobene pravičnosti na svetu: razen rojstva in smrti. Gre pa za

vmes, za življenje. To vmes pa je plen oblasti. Brž ko bomo na svetu uničili oblast, bo utihnilo moje in vaše nasilje. Prihaja vek hoje od sebe. Zgubljeni moramo, ker je vse, kar smo nagrabili v teh deset tisoč letih, plen zločinskosti, ki je oblast. Zgubiti se moramo stran od sebe, me razumete? Stran, stran! Bežati moramo, če je sploh še kaj časa. Ali pa že ni več mogoče uteči. Ali pa je ta možnost za zmeraj zapravljen. Kaj pravite, gospod fajmošter? Nič ne vem o tem, o čemer pripovedujete, meni ni dal papež nobenih navodil, kod naj hodimo pot Gospodovo. Za božjo voljo, gospod fajmošter, saj je Jezus šel stran od sebe, ali je treba, da zdaj to potrjuje papež? Saj to oba vidiva. Nič ne vem. Kako ne veste, saj je pokazal samo najbolj naravno pot, pot, ki jo hodi naše fizično telo, duh ali zavest naj bi sledil telesu, ali je to kaj težkega, skrivnostnega, kar naj bi šele papež dovolil? Nič ne vem. Meni niso dali za to, kar sem naredil za slovenstvo, niti tega, kar se da lopovu. Slišite, pustiva no že vendar oblast in njene priznavalnine! Oblast, če nagrajuje, nagrajuje sebe; tistega, ki je del nje. Oblast morava uničiti, uničila pa jo bova, če bova sledila z zavestjo svojemu telesu: stran od sebe. Tam bo potem tisto, kar iščemo, tam smo v resnici doma — daleč od sebe. Manj sebe, manj oblasti ali nasilja. Pri sebi začnemo podirati oblast. Če pa razbijemo samo šipe oblasti, oblast traja. Kako strašne so zmote: vržeš kralja iz kraljevske palače, vanjo pa vkorakamo mi: kralj ja traja dalje. Socialno pravičnost bomo dosegli tedaj, ko bomo ukinili sebe; ko bomo tako daleč od sebe, kot je bil Jezus Kristus, vaš in moj Bog. Bog? Tudi Bog je oblast. Pazite! Bofa na kupu je počel čudne stvari. Doseči moramo tisto, kar je dosegel Jezus: brez velikega hrupa stran od sebe. Gospod pisec, jaz ne bom nikoli več gledal v obraze, ko bom bral mašo. Meni je danes jasno, da ni važen jezik, v katerem mašuješ, ampak maša. Da, vaš Bog je prava intervizija. Mašujte! Prepevajte svoje pesmice v čas, saj so tako ali tako jalove. Resnične maše, gospod fajmošter, niste zmožni, ker ste tudi vi oblast. Spačil je se. Da, vedel sem, da sem sprožil vzmet sovraštva, ki me bo pobijalo ob vsaki priliki. In me, res me. Ubija me. Pred komer koli, ki hoče, me ubije s svojim smehljanjem. Jaz pa hodim stran od sebe. Hodim in si mislim: Nekoč boš moral tudi ti na isto pot in tedaj se me boš spomnil. Vse te reči, jasno, niso presahnile v Trenti; besede prežive človeka: vse bo prešlo, naše besede bodo še tukaj. Tukaj bodo in ustvarjale. Kaj bodo ustvarjale, ne vemo. Nikoli ne bomo zvedeli. Zdaj onedva, dragi živinozdravnik, zbirata s spomini sledi tega prerekanja. V samotni hiši se jima bleščita pogleda in se odpirata na stežaj, da bi me slišala govoriti besede stare deset let. Vesta, da jih ne smeta ponavljati na glas v tem trentarskem svetu, ker bi ju imeli za idiota. Tu v Trenti hoditi stran od sebe, pomeni umreti, se zenačiti s to sivo stihijo. Tu je še zmeraj nujna pot k sebi, k oblikovanju človeka sebičneža. So predeli, kjer je to še nujno in opravičljivo. Zdaj, dragi živinozdravnik, natančno veste, kdo sva. Našla sta vse sledi. Vse sta oživila v svojih slušnih predstavah, kar sem zinil v Trenti, ko sem pisal Karantanijo. Njun sivi, prazni duh, zavest, ki spočenja samo alpske besede, je natlačen z mrgolenjem. Spomin molči in gleda. Opravil je svoje pasje poslanstvo. Nora sta od teh vaših besed, gospod Anton, verjetno prav

po pijansko bruhata. Tisto je premočno, kar ste naredili tistemu Kristusovemu vojačku. Saj ste še mene nasekali s tem, s tem. Prepričan sem, da sta vas že vrgla iz sebe. Ker ste strašni, priznajte! Vi ste tega Jezusa vzeli zares, oni pa ga jemljejo kar tako. Moja mama ga ima tudi rada. Ampak prav toliko. Za lorbek ste slišali. No, toliko ga potrebujejo. Ne, ne, gospod pisec, kdo, za vruga, bo pa zapustil sebe in šel za telesom v nič. Ljudje vidijo v smrti nič. Vi jim lahko priredite ne vem kakšno alelujo, iz smrti ni vzdignila nobena riba repa. To je vse. Zato pa — hitimo, hitimo k sebi. Da, tam je sila, ta nas varuje pred smrtjo. Klinca nas. Oblast je samo delavnica smrti. Tam le več in več smrti nastaja. Pod videzom varuštva in zavetja, tako. Smrti pa ne bo tisti hip več, ko ji bomo šli naproti. Smrt, če hočete, uničimo s smrtjo, dragi živinozdravnik. Ne, ne. Imate prav: Ta hip, glejte, zdaj. Zdaj šele sta onedva v Trenti priredila zame smrt. Nič več me ni v njima.

VII.

Jagava, jagava cestu. Psica beži. Zbeži pod naju in pride zadaj ven. Govno! Čudna je bila ta vaša reč v Trenti, reče živinozdravnik. Molčiva. Ali je res tako čudna, da je treba molčati? Ali je res tako čudna? Ni! Cesta zagalopira znenada navkreber. Pod nama ječi Molida, vasica, zasuta v II. stoletju našega štetja. Glejte, mi jo je pokazal živinozdravnik, glih naravnost počez jo je zadušilo, ubogo vasico. Crknila je, vidim. Mislil sem na telico in vasico. Telico sva z živinozdravnikom razrezala v maternici krave Rože. Teden dni je bila telica mrtva v Roži. Roža jo je hotela roditi. Ljubezen, dragi moji, je čisto navadno martranje. Ljubezen je delavsko-kmečko opravilo. Je sovjet. Vem, Američani so zoper sovjete, vendar je ljubezen v dvoje, četvero, enajstero sovjet sovjetske zveze. Roža je doživela tak sovjet pred meseci z živinozdravnikom. Jaz sem ga videl. Na listku pri ambulanti so zapisali: krava se goni. Meni in živinozdravniku ni to prav nič smešnega. Midva sva globoko etična. Midva ne zbirava pacientov po socialni doktrini: boljše bolje pozdraviti, tiste, ki so nič, pa slabše ali sploh nič pozdraviti. Krave so za naju krave, nobena krava ni večja krava, vsaka krava, tudi če je večja krava, je krava. Vzameva midva cevčice, bombo s tekočim dušikom s spermi novogoriških bikov in rokavico iz polivinila. Zajagava stari volkswagen. Sunce mu žarko nemačko, da mu jebem oca u dupe! Jagava, jagava prek Molide ko danes. Molida, vasica, zasuta v II. stoletju našega štetja, z beneškimi trgovci na posteljah, ki nosijo zlato v Kelmorajn na zlati sejem. Prideva glih ta prav cajt. Roža ima zadaj razcvelo rožo. Goni se, ugotovi živinozdravnik. Evo vam, kdo provocira bika, mi je pokazal živinozdravnik na Rožino strastno ucejanje. Spominja na gumijevec, rečem. Spominja še na marsikaj drugega, reče živinozdravnik. Toda stvari je treba imenovati s pravim imenom: kaj je torej to, kar vidite? Molida, odgovorim. Živinozdravnik nekoliko zaniha v potrditvi, malo porazmisli, razpostavi glasove in reče: Točen odgovor. Molida je mrtva vasica, spol je smrt.

nadaljevati, neprenehoma prehaja iz nezavesti v zavest. In iz zavesti v nezavest, sem dodal. Ta ne-zavest je pa tudi stanje delovanja, Anton. Je. Morda celo manj smotрно ali pa celo bolj. Ne-zavest je koralnejše stanje, po mojem občutku. Ravno tako preveva ne-zavestno stanje tvornosti. Trpljenje je ustvarjanje. Ni izmišljotina, če rečemo, da se z muko prebijemo iz grobega v oblikovitost, ki je bolj smotrna. Ni. Križanje pasem je muka. Tudi v ne-zavest prenikamo določen čas, preden dojamemo njen smisel. Ali smo prec dojeli zavest, ko smo se je ovedeli? Ne, sem mu pritrdil, kje pa, še danes je mnogi ne zmorejo dojeti; če jo pa, se jim zdi nemogoča in tuja. Pobegnejo nazaj v ne-zavest. Zavest je oblikovanje snovnosti. Ampak izgon iz nezavesti ali zavesti, kaj mislite, prijatelj, kaj je pravzaprav bilo takrat? Po mojem, dragi Anton, smo prekršili vest bivanja. Moralni imperativ smo zamenjali z nemoralnim. In tedaj je napočil trenutek dvojnosti: ločitev od zavesti oziroma nezavesti. Zdaj smo, kjer smo. Eni mislijo, da v zavesti, drugi čutijo bolj ne-zavest. Resnica je tu nekje. Bože mili, kako je to zakomplicirano! Je, je. Moralni ukaz, dan vsemu, se je iznakazil; zdaj ga s skupnimi močmi in z vso to gigantsko matematiko uravnavamo. Nič drugega ni kot. Greva. Rožica, sem rekel kravi, rasti, rožica! Gledala je za nama. Bila je kakor stara mama, priklenjena na težka leta življenja ječe. S tako otožnostjo je zrla za menoj, ko sem poskakoval po trapezu mile zavesti. Riessentant! Hop, hop, hop. Adie, Rožica! Rodila boš bika cika. Posesal te bo do bolečine. Vlekel bo tvoje vime in ti boš čutila bolečino slasti v zobovju. Draga krava. Zdaj sva v drugo pred njo. Roža je pred tem, da umre, ali da gre v daljave ne-zavesti. Kje pa je bikec cikec? gledava z živinozdravnikom. Parkeljci molijo ven. Parkeljci z nadihom laka za nohte. Konec je, reče živinozdravnik. Možje v hlevu se zganejo. Med nas je stopila smrt, to piškavo upanje. Ja, kaj je, reče kmet. Živinozdravnik pa že reže, reže. Parkeljce, o Bog nebeški! Kakšni fletni parkeljci! Nato se z rokami poglobi v odprto telo. Medenica ga je pripravljena spustiti mimo. Ti prekleta Scila! Odreže bedro. Eno, drugo. Kos za kosom prihajajo na dan. Torej to je bariton bika. Vse je zunaj. Za zadnjimi nogami krave Rože, oblito z rodilno tekočino, krvjo in bolečino. Živinozdravnik je moker od nog do glave. Nič ne reče. Ni mu vseeno, vidim, da je razrezal na kose to mrtvo stvar. Škoda se mu ga vidi, bikca. Eh, kaj, reče kmet in zajoče vase, v svojo ubogost, kjer trohne skorje kruha in lazijo že mrliške muhe. Eh, kaj! Človeška duša je tobak. O kako grenek, grenek! Vsi pa ga moramo čikati. Potlej smo pili coffe et grappa Julija. Tam, tam se ti šele razgreje gobec, ob pitju. Dušo poženeš med zobovje, ožemeš njen grenki niktin in premišljaš. Tam doli pa spi Molida. Vasica, ki jo je podrl Matajur v II. stoletju našega štetja. Tako trdita dr. B. B. in ing. K. K. Dr. B. B. pravi: dvesto let po Kristusu, a, kaj pravite? Ing. K. K. pa nazaj: B., mene zanima zlato beneških trgovcev, ne pa tvoja Molida. K., fant si ti trapast; tole, a razumeš, a veš, kaj je tu bilo, a ti sploh veš, kaj je bilo po zasutju Molide? Kaj? Jezero je zalilo tole dolino in tvoje trgovce so popapale ribe in jegulje. Pa zlato, kdo je pa tega požrl? Fant, si ti trapast ali pa me imata z Antonom

za norca. Zlato, če hočeta vedeti, je prodrlo skozi zemeljsko kroglo, ven je prišlo v Gani, glih tam, K., kjer je en zamorec sral. On serje, zlato pa vanj. Ko zamorec vstane, je bil ves zlat. Začela se je doba jazza.

(Nadaljevanje in konec prihodnjič)

Pesmi

Marjan
Pungartnik

O GALJOTU IN DESETNICI

I.

nekak grk sinjebradec nekak sprejem ločnica čistega in nečistega
pelodni napad jokala sem kot pes ni grizla robove roditi
zakrmelega otroka rekla sem si njegova prekleta gnila jajca nekak grk

vrnem se v pradavnost ženska čista kot list mislim dež nekaj drobnih
razpršenih kapelj potem mavričasti odtenek olja potem žvižganje
premražene kosovke zapotegnjeni obraz pevke blues o neopranih avtih

nekak grk so mi rekli ko so me predstavili sredi svetlobe vitražnih
oken kratkovidni in vlažni mogoče boljšeči pogled ki izdaja pasjo
naravo potem so vpili glede zgodovinskega spora moral sem mižati

pod vekami razpotegnjena v nedogled tista zatohla zaklonišča otroško
kričanje nikake lepote samo neke brezpomembne obrobne smrti
slediti smo nameravali tej prekleti pesmi ki so jo peli vojaki zunaj

to je bilo v neki mrtvi predmestni gostilni prisotni en oficir vojne
mornarice dve dekleti iz tobačne tovarne pomislil sem že da se vrača
galijot s soljo v laseh pa nič pomislil sem že tudi na desetnico